

1501

Een Dordts Patriciërshuis

BOUWHISTORISCH ONDERZOEK, WOLWEVERSHAVEN 9 DORDRECHT

AWN



AWN afdeling II
Lek- en Merwestreek

*Op 29 juni 1649 koopt
Jacob Trip een leeg erf...*

EEN DORDTS PATRICIËRSHUIS

Bouwhistorisch onderzoek, Wolwevershaven 9, Dordrecht

Hans Wetemans, Henk van de Graaf, Dirk Roukema

COLOFON

Titel:	Een Dordts Patriciërshuis
Tekst en opmaak:	Henk van de Graaf, Bep Opmeer en Hans Wetemans
Correcties en advies:	Cees de Geus
Omslagontwerp:	Jeroen Nipius
Foto's:	Henk van de Graaf en Bep Opmeer
Tekeningen:	Dirk Roukema en Hans Wetemans
Uitgave:	AWN Lek-en Merwestreek 2015

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode:	1501
Provincie:	Zuid Holland
Gemeente:	Dordrecht
Toponiem:	Wolwevershaven 9, 3311 Dordrecht
Kadastraal perceel:	sectie F8 groot 236ca
Opdrachtgever:	Laurens Gooshouwer
Adres:	p.a. Wolwevershaven 9
Uitvoerder:	AWN Lek- en Merwestreek
Periode van uitwerking	2014-2015
Beheerder documentatie:	AWN Lek- en Merwestreek
Beheerder Vondstmateriaal:	AWN Lek- en Merwestreek

INHOUDSOPGAVE

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	4
Geschiedenis	5
Balklagen en steenformaten	12
Vorgevel	14
Achtergevel	15
Terras	16
Zijgevels	16
Kap	17
Kelder	17
Interieur	19
Boorstaten	20
Ruimtestaten	21
Vondsten	36
Archiefgegevens	39
Plattegronden	47
Samenvatting en conclusie	48

BOUWHISTORISCH ONDERZOEK Patriciërshuis Wolwevershaven 9 Dordrecht

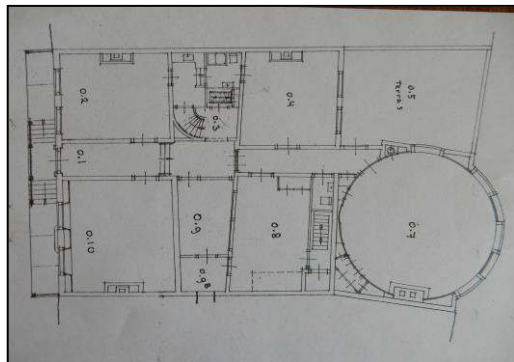
Inleiding

De eigenaar van het pand, de familie Gooshouwer, zocht al enige tijd naar een mogelijkheid bouwhistorisch onderzoek te laten doen als aanvulling op het, enige jaren geleden, uitgevoerde archief onderzoek. Dit onderzoek naar de bewoningsgeschiedenis is uitgevoerd door Jan Willem Boezemen en Angenetha Balm van Stichting Illuster Dordracum.

De familie Gooshouwer heeft het pand tot enige jaren geleden als woning gebruikt. Sinds hun verhuizing heeft het huis een museum functie gekregen en wordt "Het Dordts Patriciërshuis" of "Museum aan de Maas" genoemd.

Binnen de AWN afdeling 11 Lek- en Merwestreek (vereniging van vrijwilligers in de archeologie) is er eind 2013 een werkgroep Bouwhistorie gevormd. Deze werkgroep voerde als eerste een bouwhistorisch onderzoek uit in de kelders van de "Fruitheerlijkheid van Papendrecht (huis Nuyssenburg)". In september 2014 liep dit onderzoek ten einde en is er met een nieuwe werkgroep aan de Wolwevershaven 9 met een nieuw onderzoek gestart. In een kleine bezetting van Dirk Roukema, Henk van de Graaf en Hans Wetemans en met de nodige ondersteuning van Bep Opmeer, Etienne Noels, Clement van Kooten en Linda Zuidervijk is het onderzoek uitgevoerd. Met als doel het vaststellen welke onderdelen van het pand nog uit de eerste bouwphase stamde en welke onderdelen aan bepaalde archief gegevens gekoppeld konden worden. Ook het samenvoegen van alle bouwkundige gegevens, welke bekend waren uit het verleden, is meegenomen in dit onderzoek en staat beschreven in dit rapport.

De eerste stap was alle ruimten afzonderlijk bekijken en al deze bevindingen omschrijven in een ruimtestaat. Op deze manier wordt het volledige gebouw stukje voor stukje bekeken en kan niets worden overgeslagen. In een ruimtestaat kan elke bijzonderheid op de juiste plaats aangegeven worden. Volgens bouwkundig gebruik hebben alle ruimtes een nummer gekregen waarbij de ruimte achter de voordeur ruimte 1 is met daarvoor het niveau. Ruimte -1. Is te vinden in het souterrain, ruimte 0. Is op bel-etage niveau. Ruimte 0.1 is de eerste ruimte achter de voordeur'.

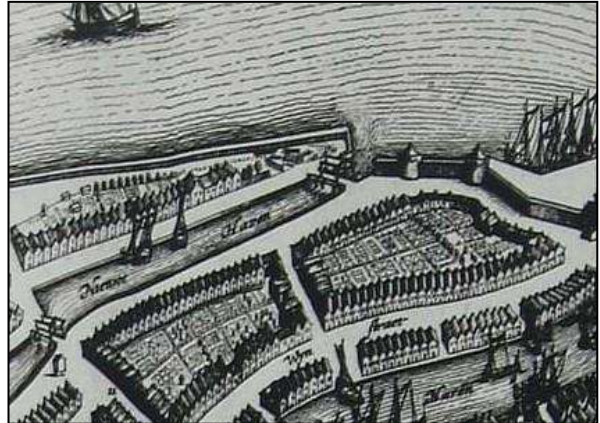


GESCHIEDENIS VAN PATRIECIERSHUIS WOLWEVERSHAVEN 9 DORDRECHT

De eerste informatie van het pand Wolwevershaven 9 in Dordrecht vinden we op een tekening van Anthonis van den Wyngaerde uit 1560 (afbeelding 1) De rivierzijde toont een oever met een rij houten palen van af de stadsmuur nabij de Groothoofdspoort.



Afbeelding 1 afkomstig uit Dordts archief

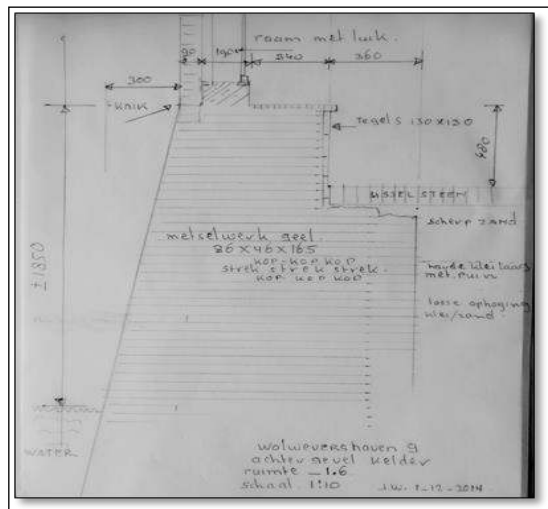


Afbeelding 2 afkomstig uit Dordts archief

In 1572 is er een kaart van Braun en Hogenberg waarop ter plaatse van de huidige oever een stadsmuur getekend is. Deze kaart lijkt als toekomstbeeld gezien te moeten worden daar er een archiefstuk uit 1644 is en spreekt van het vervangen van de palissade in een muur. De aanbesteding van deze muur vond al in 1606 plaats maar zal vanwege de roerige oorlogstijden zijn opgeschort. De gevonden fundering in de bijkeuken -1.6 (zie detail tekening 2 en foto 1) en de borstwering/vensterbank en opgaand metselwerk tot aan het knikpunt bij de onderzijde van de kelderramen zal dit de stadsmuur zijn. Het steen formaat komt nagenoeg overeen met de elders gevonden stadsmuur uit deze periode. De benaming stadsmuur komt in verschillende archiefstukken voor zoals "erf tot aan de stadsmuur".



Foto 1



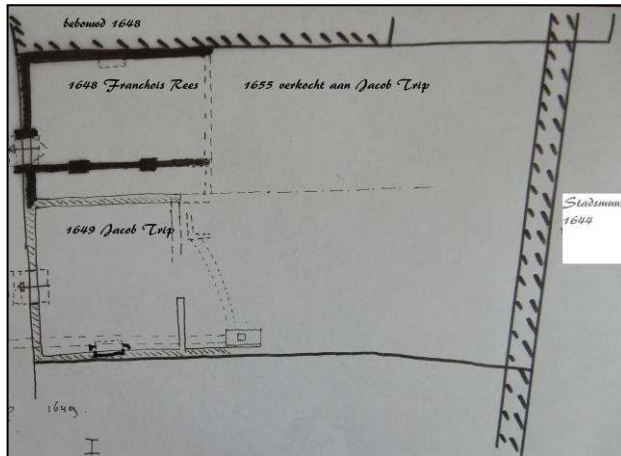
Tekening 2: opmeting stadsmuur

Op een kaart van Johannes Janssonius uit 1657 (afbeelding 2) is de stads- of kademuur geheel te zien met een groot deel van de Wolwevershaven die is gegraven in 1609 en toen nog Drappenierskaeije genoemd werd. De kaart toont een bebouwing met erven aan de rivierzijde maar nog geen achterhuizen of doorlopende huizen. Op deze tekening is duidelijk te zien dat de bebouwing vanuit het t'Vlak (west zijde) heeft plaats gevonden.

In 1649 koopt Jacob Trip (de jonge) een ledig erf, dus onbebouwd en verzoekt te mogen maken een trap om aan beide zijden op en af te gaan. Het kan zijn dat deze koop ook met de (huidige) nummers 8, 7 en 6 betreffen. Daar is eveneens een groot huis ontstaan.

Het erf was geheel ommuurd en in de vloer van de kelderruimte -1.6, is op de oude erf scheiding een muurtje waargenomen. Dit blijft onduidelijk en kan er geen conclusie over worden getrokken.

In 1655 koopt Jacob Trip (de jonge) een "belendende woning grenzend aan de stadsmuur en maakt daar een aanzienlijke woning van". Dit moet het linker deel van de huidige woning nummer 9 zijn. Met de in het archief genoemde naam van de buurman bij de aankoop in 1655 met de tekst "erf naast Jan Tijnquet",



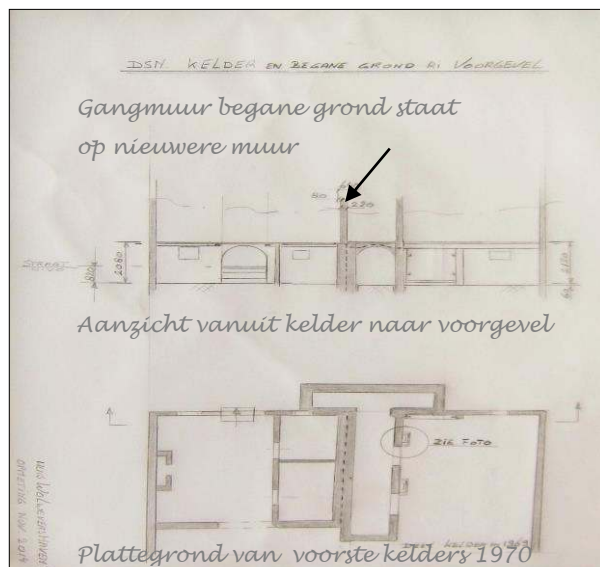
Tekening 3 verkaveling

weten we nu dat dit het linker deel van het bestaande pand is. Dit pand was van de gemeente en een gemeentepand kopen kan betekenen dat het geen gewoon woonhuis was. Deze woning moet, gezien de bouw in februari 1648 van het huidige belendende pand nummer 10, ook in 1648 gebouwd zijn (zie schema tekening 3 verkaveling).

In 1651 liet Jacob Trip (de jonge) zich uitkopen uit het familie bedrijf voor fl. 2000.000.00. Hij woonde toen nog in Amsterdam en had nu zeker voldoende geld om de verbouwing groot aan te kunnen pakken. Bouwsporen in de kelder -1.2 tonen aan dat een deel van het gekochte gebouwtje (woning?) tot aan enkele lagen bij de fundering is afgebroken op de oude kelderingang

en de zijmuur na. De voorgevel is met aangevraagde nieuw trap in deze periode in rode steen en gelijk aan de al aanwezige rechter gevel steen tot stand gekomen. De gevel indeling links kon door aanwezige breedte niet gelijk aan de rechter indeling gemaakt worden waardoor de verschillen in penant breedte is ontstaan.

De eiken balklaag van de rechter kelder -1.10 kan ook van dit eerste pand zijn, hier zijn enige pen en gat verbindingen op zijn kant aangetroffen wat op hergebruik wijst. De rond staande voorgevel en de scheve fundering in de kelder onder de voordeur wijzen op het samenvoegen en gebruik maken van 2 panden. Op het moment van de grote verbouwing in 1655 wordt door het blokkeren van de oude kelderingang een nieuwe verbinding gemaakt. Dit vanwege het plaatsen van de nieuwe gevel van -1.2 (zie doorsnede tekening 4) en het verlengen van de kelders naar de rivier richting en is er verschil ontstaan in hoogte ten opzichte van de voorkelders. De fundering van deze doorgang geeft in de grond een doorlopende negge (zijkant metselwerk) aan. Dit zegt dat dit deel van de keldermuur en doorgang in één keer zijn aangebracht.



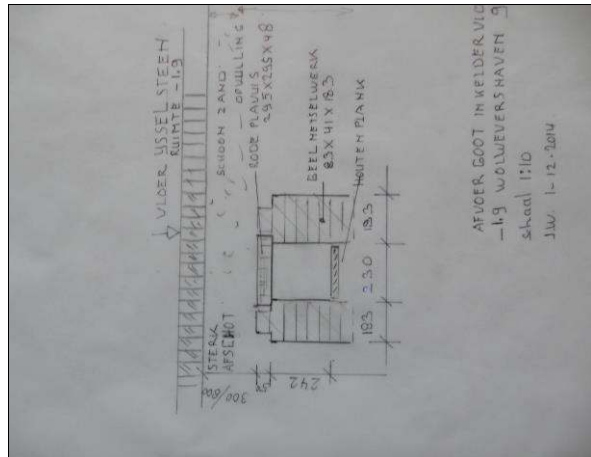
Tekening 4

In 1656 verzoekt Jacob Trip jr. het trapbordes te mogen vernieuwen, wederom met aan beide zijden de trap. De sporen van vooral de kelder -1.2 maken duidelijk dat het bestaande huis welke in 1655 wordt gekocht bij de kelder met eiken balklaag in -1.10 en de gevel openingen van de ramen boven deze kelder uit deze periode stammen. Uit het grendelgat in de hardstenen dorpel en de 4 duimen in zandstenen blokjes van de oude keldertoeegang weten we dat het een dubbele deur heeft gehad welke naar binnen draaide.

Op de kadastrale kaart van 1849 is te zien dat het huidige binnenplaatsje (links) dichter is bebouwd dan het nu is.



Foto 2.



Tekening 4. opmeting goot van foto 2 naar foto 3

In 1970 is er aan de gangzijde van deze binnenplaats een toiletgroep van 2 verdiepingen gesloopt. Hier zal dus ook vanwege de gevonden sporen in en onder de kelder, op begane grond een tussen kamer als keuken en secreet zijn geweest (zie foto 2).

Het archiefstuk uit 1746 (DSC04101) (zie archiefstuk 1) spreekt ook van een binnenplaatsje met secreten (toilet). Dit beschreven afvoerkanaal kwam tijdens het onderzoek tevoorschijn in ruimte -1.9 tegen de muur van de belendend perceel (wand D). De hardstenen afdekplaat, genoemd in het archiefstuk, kwam pal onder de straatstenen tevoorschijn. Daarom is nu bekend dat de afvoer richting haven liep en de kelder verhuurd was in 1746 en er in deze ruimte wijnopslag was.



Foto 3. aansluiting goot naar put genoemd in archief
Linksboven is de hardstenen afdekplaat te zien.



Foto 4. bovenkant afgedekt met plavuis en
onderkant hout



Doorgang -1.9 naar -1.4 onder vloer
doorlopende naad

Bouwkundig historische onderzoek Wolwevershaven 9

GAD 150 inv. nr. 2631

Transcriptie: Henk van de Graaf
dd. 20-02-2015

DSC04101 Voorblad met rechtsonderin de tekst 'oude tekening en memorie van dit hujs'.
Verder is het blad leeg.

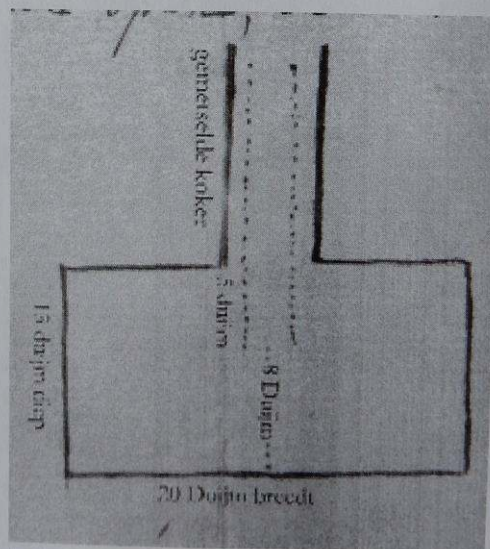
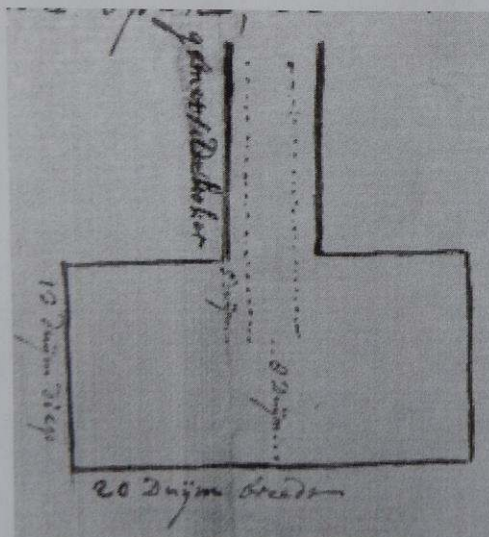
(foto DSC04098) Memorie wegens de situaties en grootte van de loode-back onder het binneplaatsje in de grootste wijnkelder ons Woon-hujs tot Dordrecht, daar de twee secreten, en al het Vuijl, en Regenwater in valt en voort Vloeyt door een riool in de have.

Den ig. (19?) meij 1746 is seer onverwagt ondeckt dat de bijde Secreten binne in mijn Woonhujs tot Dordrecht verstopt waren, en met het doorsteke van bove met balijnen het selve niets ontsakte. En wijl onder op de grond juijst beneden in de Wijnkelder aldaar eenige Voeders – Wijn leggende, althans verhuurt is, alvorens die daar vandaan te nemen, en is gedagte, dat het gemeen Riool in de Have, mogelijk verstopt was, soo zijn eenige sparre door Pieter Troost timmermans knegt van Baas Gerrit Schotel aan malkandere gelipt en gespijckert, en met de selve met meer hulp op een Vlot tegens de kant ontrent de Stadskraan in de Haven, in het selve Riool ingestoken, dog sonder Vrugt. Hierop heeft de Wijnkoper Rueb als Huurder van mijn voorsz*eide* grootste Wijnkelder de goetheijd gehad aldaar onder de selve Secreten Twee Voeders – Wijn vandaan te nemen, en soo veel ruijmt te make om de Dektsteen te openen van het Riool, leggende naast seker steene koker langs de Zij-muur, binne welke ingemetselt hangen de groote Wijde Looe Buijs, die boven het Vuijl van de voorsz*eide* bijde secreten, en van het regenwater van de binne-plaats en het Vuijl-water uijt de sterf-put ont fangt.

De voorsz*eide* Dek. Steen gelopent zijnde, is daar in het Riool een groote Looe – Bak gevonden langs de muur wijt twintig Duijmen, en uijt de muur Dertien Duijmen, Diep twaalf in welke Bak, die altijd vol water staat. De voorsz*eide* groote Buijs vijf Duijm in hong, en dus nog agt Duijm af is van desselfs bodem. Het van boven afkomt water, en Vuijligheijdt in de selve loode – Bak word aan drie zijde overgeperst in een steene Riool vandaar direct na de straat en soo aan de Have uijtlopende.

De voorsz*eide* groote Looe – Buijs vond men gestopt met stukken Dwijl, en Boendertieste.

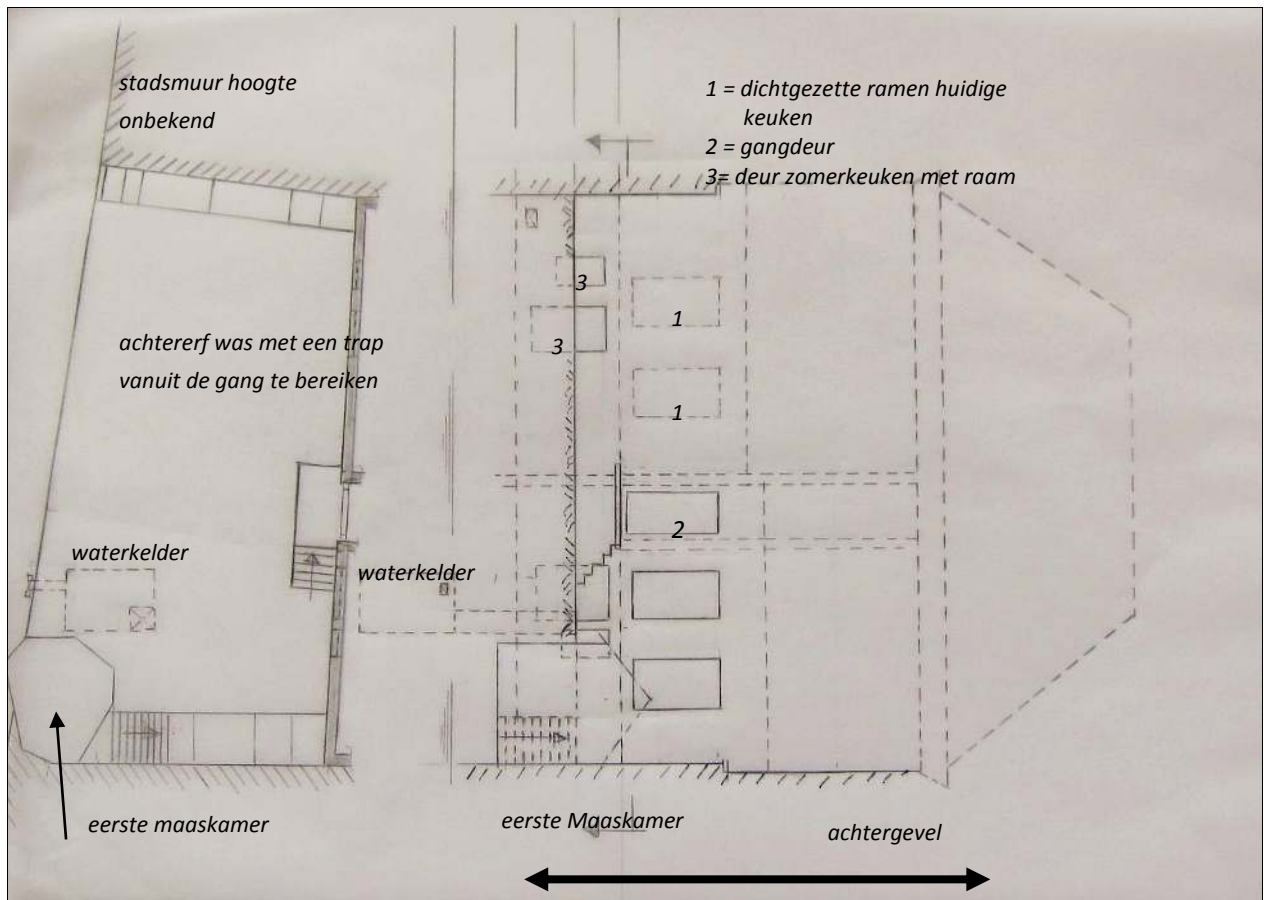
't welk ontruijmt zijnde, was de groote... – volgende pagina met tekening -
DSC04099 ...Buijs geheel open, en al de opstopping ontlaste sig aanstonds.



GAD 150 inv. nr. 2631: links het origineel, rechts de transcriptie met maten in duimen
Foto's en bewerking Henk van de Graaf.

Archiefstuk 1 Het archiefstuk waarin de afvoerput uit ruimte -1.9 wordt beschreven

Het achterhuis had in de huidige keuken 0.8 een trap naar de vliering /kap. Deze plafond sparing is middels een graveel balkje en niet doorlopende vloerdelen goed zichtbaar. Ook is aardig op te merken dat er tussen het plafond en de bovenliggende vloer een loze ruimte zit van 30 cm.
 Het vlak maken van de vloer zal bij de samenvoeging in 1724 of 1733 zijn gebeurd (zie tekening 5)



Tekening 5, reconstructie achter terrein en achtergevel rond 1733

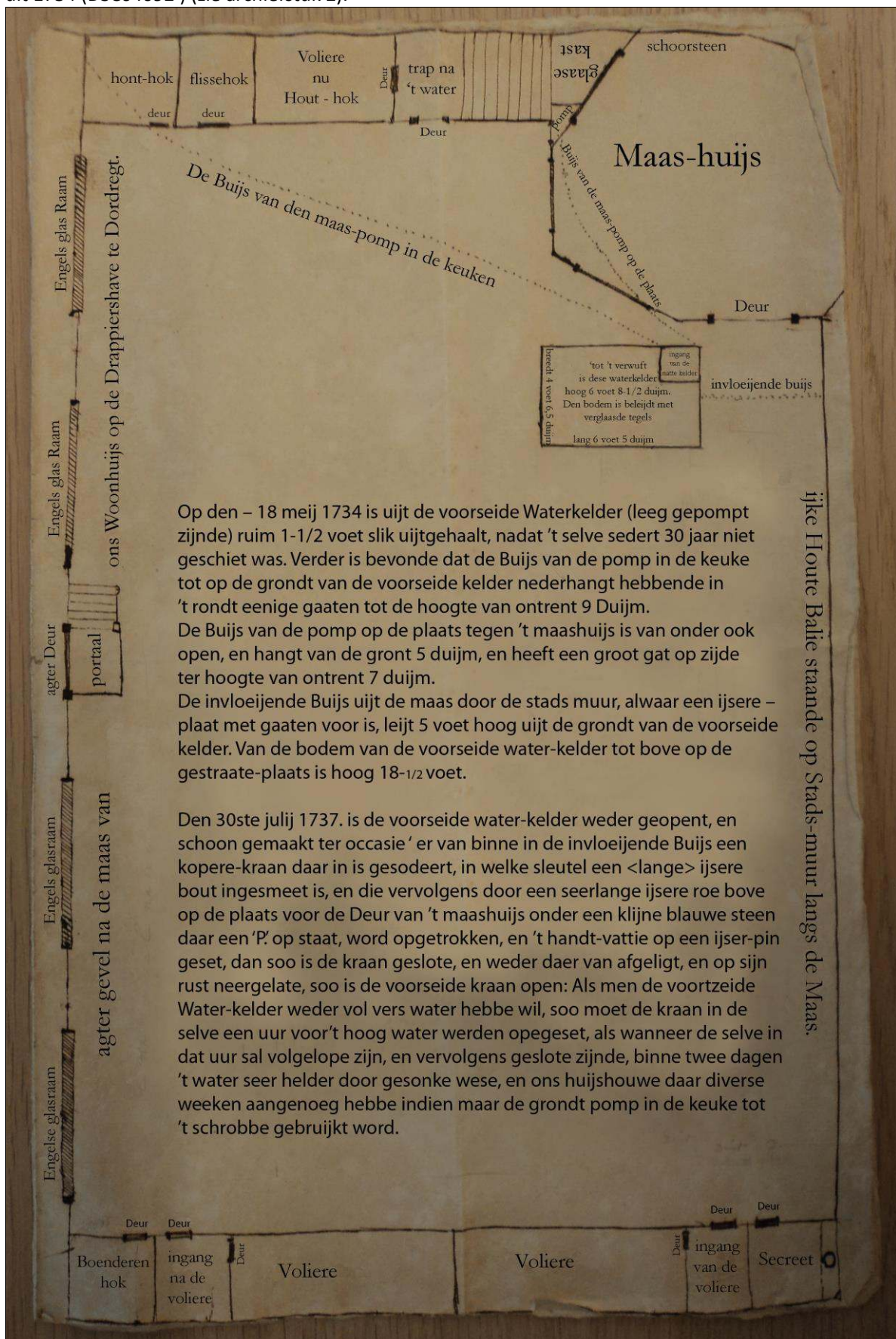


Foto 6 met rechts in de stadsmuur de trap van de eerste Maaskamer nog te zien



Ets uit het Dordts archief met zicht op waterzijde wolweershaven met links eerste Maaskamer

De huidige keuken had voor de bouw van de maaskamer aan die zijde 2 (Engelse) ramen.- zie archiefstuk uit 1734 (DSC04092) (zie archiefstuk 2).



Archiefstuk 2, achtererf met rechts de rivier



Huidige keuken (ruimte 0.8) met zware gedisselde balken

Het huidige dubbele raam in de keuken aan de binnenplaatszijde zal na het bouwen van de huidige Maaskamer in 1780 zijn aangebracht. Hier door is nu de merkwaardige oplegging van de zware balken op dit kozijn ontstaan. De ramen in de toenmalige achtergevel zijn met de bouw van de Maaskamer dicht gezet (wand C).

Op het kaarten van het achter terrein uit 1734 is op te maken dat er een loden waterleiding naar de linker achter ruimte liep (huidige ruimte 04). Hier zal dus de keuken tot 1780 zijn geweest. Een mogelijkheid van een keuken in de kelder links achter lijkt niet haalbaar daar er geen sporen van een trap of raveling (balklaag onderbreking) is te zien of het moet op de plaats van de huidige hoofd trap zijn.

Door het maken van de betonnen kelder is dit niet meer te achterhalen. Maar de opmeet tekening uit het bouwarchief van voor de restauratie van 1970 laat hier een doorlopende balklaag zien met balken gelijk aan de balken van ruimte -1.4.

De beton kelder -1.3 is als verbetering van de stabiliteit bedoeld en de wanden van het huidige trappen huis te ondersteunen. Op de bestaande toestand tekeningen van voor dit beton is geen metselwerk in de kelder aangegeven en is op begane grond in tekst sprake van een houten wand.

De huidige trap in -1.8 naar de huidige keuken heeft andersom gezeten. Dus uitkomend op de plaats van het toilet. De wand bij deze trap laat aan verschillende bouwsporen zien zoals: tegelwerk en een hoger zittend tegelplint, een dicht gezet raam en een hergebruikte zware bovendorpel met inkepingen en gebogen profiel. Huidige tegelvloer is in 1970 op de oude vloerdelen aangebracht.

Een verzakking in de bestrating van -1.9 bracht na onderzoek een afvoergoot aan het licht met aan bovenzijde grote plavuizen en als bodem een houten plank (zie foto 4).

Camera inspectie via de loodgieter bracht ons naar het uiteinde van deze goot richting zijmuur.

Hier bleek de gemetselde put te zitten met onder de bestrating een hardstenen tegel.



Foto 7 penant met anker

De bovenzijde van de afvalgoot bleek op 81 cm onder de kelder vloer te zitten. De muur tussen ruimte -1.9 en -1.8 bleek over deze put te zijn gemetseld. Metselwerk van deze muur, waar de muur van keuken en 1^e verdieping bij binnenplaats op staat, was deels vernieuwd maar loopt onder de bestrating slechts 2 lagen diep de grond in. Het al eerder genoemde archiefstuk DSC 04098 uit 1746 over een verstopping in het riool blijkt deze afvoergoot en put te zijn. De kelder -1.2 had behalve de oude kelder ingang nog een verrassing namelijk dat de onderste lagen metselwerk van de voorgevel en gangwand

muur (D) van een oudere en dikkere steensoort zijn. Verder heeft dit oude metselwerk bij de vreemde ankers penanten in de grond (zie foto).

Er van uitgaande dat dit van het eerste huis is dus van 1648 en dat op de penanten en een stukje metselwerk aan de ankers houten staanders hebben gestaan voor een juk constructie. Ook behoort een pad tussen de twee panden tot de mogelijkheden. Later bij het maken van de huidige gang op de begane grond rond 1724 wordt er in het archief gesproken over het maken van een nieuwe voordeur. Toen kon de houten ondersteuning vervangen zijn voor metselwerk en is de gemetselde toeg voor het dragen van de toen aangelegde marmeren vloer gemaakt. Het schone, niet gestuukte metselwerk in de kelder is zodoende uit 1724.

Balklagen

Ruimte -1.2: Grenen 170 x 250 hart op hart 1040/1100 deels nieuw, oudste maat 170 x 290

Ruimte -1.4: Grenen 300 x 340 en 360 x 340 hart op hart 1000/1040. verdwenen balken ter plaatse van de betonnen kelder volgens de opmeet tekening gelijk aan -1.4

Ruimte -1.7: Eiken 270 x ... met inkeping voor trog gewelven en uitkraging, Hart op hart 880

Ruimte -1.8: Grenen 175 x 250 hart op hart 750/ 970

Ruimte -1.10: Eiken 150 x 190, hart op hart 565/580, enkele pen gaten en toog nagels

Ruimte 0.8 keuken: Grenen balklaag 210 x 240 h.o.h. 840...deze balklaag zit 260 lager dan boven liggende vloer

Wat opvalt aan de balken is het volgende ; de voorkelders – dus mogelijk de balklagen van de eerste 2 voorhuisjes- verschillen sterk van elkaar in maat en in houtsoort.

De balken van -1.8 lijken niet van een zelfde partij , schaaf en disselsporen en andere weerzaagafwerking

Raveling van trap naar huidige keuken nog te herkennen. Raveling van de schouw boven -1.8 lijkt er later bijgemaakt.

Raveling bij entree -1.10 is tegelijk met balklaag aangebracht .

Steenformaten

Voorgevel: rood 186/190 x 91 x 38 20 lagen =974 Vlaams (Leidse steen 1600/1800?)

Terras wand D Maaskamer: donker rood 218 x 98/108 x 38 23 lagen =1003 halfsteens (1780)

Terras wand D onderste laag bij kademuur rood 225 x 106x48

Terras wand A achtergevel: geel 177 x 79 x 42 21 lagen =1009

Terras wand B belendingsmuur: geel 151 x 76 x 37 20 lagen = 1030 kruisverband

Binnenplaatsje 0.9 wand D ...

Kade / stadsmuur onder ruimte -1.6; aan binnen zijde en aan waterzijde; geel 46 x 86 x 165 koppenlaag, strekken laag, zie detail

Ruimte -1.11 wand B 173 x 71/80 x 40 20 lagen = 993

Ruimte -1.10 wand B 165/170 x 73/80 x 40 20 lagen = 969

Ruimte -1.1 wand B gelijk aan -1.2 D en -1.11 B en -1.9 C links

Afvoergoot onder keldervloer -1.9 geel 41 x 83 x 183 met afdekplavuis rood 48 x 295 x 295 zie detail.

Ruimte -1.2 onderste lagen wand A en D inclusief penanten; 38 x 87 x 170



Foto 8

De rechter zijgevel ter plaatse van de Maaskamer. Te zien is dat de achtergevel een duurdere rode steen heeft ten opzichte van de zijgevel. Dit was vroeger heel gebruikelijk. Verder is links onderaan bij de gebogen vorm de eigen muur van de belending te zien. Ook valt het reparatiewerk in lichtere/schonere steen op ter plaatse van de daar achterliggende schoorsteen (foto 8).

Baksteenformaten en tijden

Tufsteen werd tot de 12^e eeuw verhandeld in de maten:

48 x 15 x 10 cm

45 x 15 x 10 cm

43 x 20 x 10 cm

35 x 17 x 9 cm en

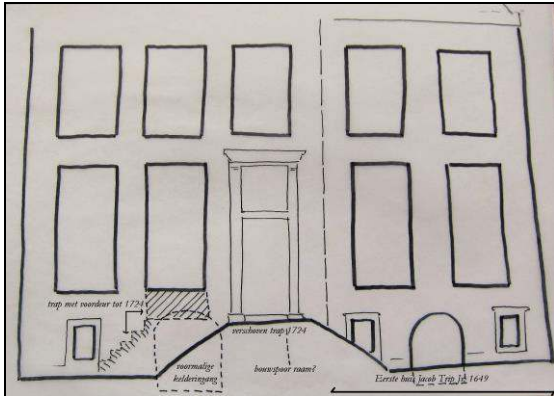
22 x 10½ x 4 cm (z.g. 'Romeins' formaat).

Uit deze maten is in de eerste helft van de 12^e eeuw de kloostermop ontstaan, hoewel men toen toch nog niet in cm mat, maar meer in voeten, duimen en afgeleiden daarvan.

38 x 16 x 7½ cm	kloostermop	'middeleeuws'
35 x 17 x 9 cm	idem	1 ^e helft 12 ^e eeuw
32 x 16 x 8 cm	idem	14 ^e eeuw
32 x 15½ x 8 cm	idem	12 ^e eeuw
31-28 x 15-13 x 8-6 cm	idem	1200-1350
30 x 15 x 9 cm	idem	laat 13 ^e eeuws
30 x 15 x 8-7 cm	idem	laat 13 ^e eeuws (leem)
30 x 14½ x 7½ cm	idem	midden 13 ^e eeuw
29 x 14½ x 7 cm	baksteen	eind 13 ^e eeuw tot 1500
29 x 14 x 8 cm	idem	rond 1455
28 x 14 x 7 cm	idem	1300-1400
28 x 14 x 6 cm	idem	1300-1460
28 x 13 x 6 cm	idem	1450-1500
27 x 13 x 7 cm	idem	1350-1500
27 x 13 x 6½ cm	idem	1200-1350
26 x 14 x 5 cm	idem	1465-1490
26 x 13 x 8 cm	idem	rond 1455
26 x 13 x 6½ cm	idem	1645 A'dam
26 x 13 x 6 cm	idem	1450-1500
26 x 12 x 7 cm	idem	stadsmuur Dordrecht
25 x 12½ x 6 cm	idem	1485-1490
25 x 12 x 5 cm	idem	rond 1455
25 x 11½ x 5½ cm	idem	1500-1600
24 x 12 x 6 cm	idem	1500-1600 Spaans formaat
24 x 12 x 5½ cm	idem	1300-1500
24 x 11 x 5 cm	idem	1600-1700
24-23 x 12-11 x ~5 cm	idem	 'Rijswijkertje'
24-23 x 11 x 5½ cm	idem	1350-1400
23½ x 13 x 4½-4 cm	idem	1700-1800
23½ x 12 x 4 cm	idem	rond 1740
23½ x 11½ x 5-4½ cm	idem	1600-1700
23½ x 11 x 5 cm	idem	rond 1455
23 x 12 x 5 cm	idem	1350-1500
23 x 11½ x 7½ cm	idem	1800-1900
23 x 11½ x 5½ cm	idem	1375-1400
23 x 11½ x 4½ cm	idem	rond 1455
23 x 11½ x 3 cm	idem	rond 1765
23 x 11 x 6 cm	idem	1200-1350
23 x 11 x 5 cm	idem	rond 1430
22½ x 11 x 5 cm	idem	1300-1500
22 x 11 x 5½ cm	idem	1500-1600 en
22 x 11-10½ x 5-4½ cm	idem	20 ^e eeuws Waalformaat
22 x 10½ x 4½ cm	idem	rond 1450
21½ x 11 x 5 cm	idem	1500-1600
21 x 10½ x 5 cm	idem	1700-1800
		1350-1500 en
		1800-1900
19½ x 9½ x 5 cm	idem	rond 1400
18½ x 9½ x 4 cm	idem	rond 1765 Vechtse steen
18 x 9 x 4 cm	idem	1600-1800 Leidse steen
18 x 8½ x 5 cm	idem	1800-1900 Rijnformaat
18 x 8½ x 4½-4 cm	idem	1800-1900
18 x 8 x 4 cm	idem	1700-1750
17½ x 9½-9 x 4½-4 cm	idem	1500-1600
17 x 8½ x 4½-4 cm	idem	rond 1645 Goudse of IJssel-
		steen
17 x 8 x 4 cm	idem	1600-1700
17-16 x 8 x 3 cm	idem	rond 1850 IJsselsteentje
14 x 6½ x 4 cm	idem	ook IJsselsteentje

Voorgevel

Op het eerste gezicht lijkt de voorgevel één geheel, maar bij nadere beschouwing zijn er tal van merkwaardigheden te zien. Als we naar de verdeling van de gevelopeningen kijken verschilt het vlak links van de voordeur met de penanten rechts daarvan. Als de gehele gevel in één keer was gebouwd had men er wel voor gekozen een gelijke verdeling te maken (tekening 6) .



Tekening 6 huidige voorgevel met aantoonbare bouwsporen

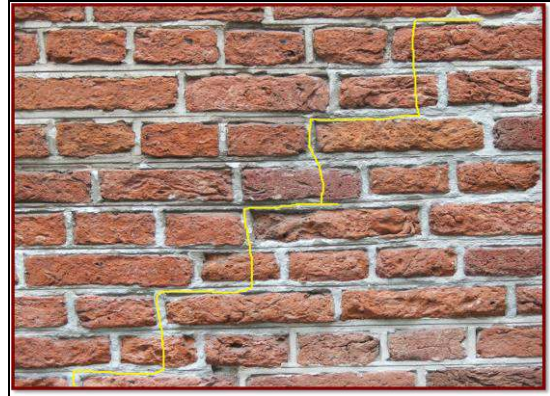


Foto 9 verplaatste trap welke duidelijk te zien is door het verspringen van het metselwerk van koppen naar strekken

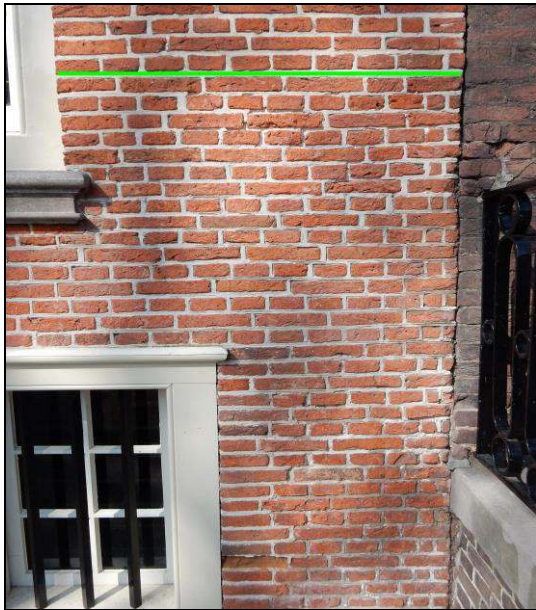
In de 17 e eeuw zal het pand 1 of 2 tuitgevels vanaf het plafond begane grond hebben gehad en pas in de 18^e eeuw is de gevel met de gootlijst boven de toen gemaakte eerste verdieping gemaakt.

Als we bedenken dat na de bouw het metselwerk gelijk geschilderd werd dan is het verschil in metselwerk van koppen en strekken verklaarbaar. In 1970 spreekt men van een grauwe gele kleur of stuc en metselwerk (foto 9). Helaas zijn er geen sporen gevonden van de entree van het eerste pand. Maar in de linker kelder -1.2 is er ouder metselwerk in de onderste lagen van wand A en D te zien. Deze zijn breder en tonen een versnijding.

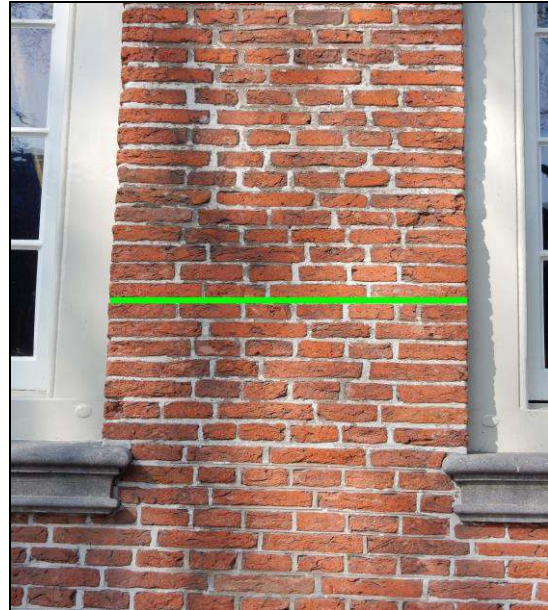
Archiefstukken spreken tot 3 maal toe over aanpassing van een entree stoep. De eerste maal direct na aankoop. Deze trap kan in het linker pand (huidige nummer 8) hebben gezeten. In 1656 de tweede keer met treden voor op en af en de laatste keer in 1724 (zie foto 9) voor het aansluiten van het bordes op de toen gemaakte nieuwe voordeur en "timmerwerk". Hierbij wordt genoemd het verschuiven en verbreden van het bordes, van 18 voet en 10 duim langer te maken 3 voet en 6 duim. Bij de grote modernisatie van 1724 of 1733 was het bordes dus al opgeschoven. Deze aanpassing in het metselwerk is nu nog te zien links van het huidige bordes Het metselwerk verspringt van koppen naar strekken.

Verder valt het volgende op, linker en rechter aansluiting met belending heeft in het metselverband klezoren, dit zijn kwartsteentjes. Algemeen wordt aangenomen dat van af 1700 deze manier van metselen niet meer is toegepast (Herpel en Zandkuyt).

In 1970 zijn 3 varianten getekend voor de raamindeling, de huidige roeden ruitjes, 6 ruits en 9 ruits en varianten voor bovenlicht/ snijraam. De nu gekozen indeling kan te maken hebben met de paneel indeling van de blinden, raam luiken. Ook valt op dat er altijd een kozijn onder de trap heeft gezeten, dit blijkt uit tekeningen en foto's van voor 1970. Helaas is de voorzijde bordes nu allen metselwerk. Voorgevel was in 1969 deels geschilderd. Bij de restauratie zijn de stenen kaal gebikt. Volgens correspondentie met de Rijks Dienst monumentenzorg waren er in 1980 problemen met de stenen, deze verpoederde. Proeven hebben aangetoond dat dit door de schoonmaak in 1970 kwam. Er werd te hoge waarde Natronloog (caustic soda) in de steen gemeten. In 1980 zijn veel verpoederde stenen vervangen en is de gevel behandeld met kiezelzure etsen onder druk om te ontzilt en van een hydrofoberende laag voorzien. Ook nu zijn weer enkele stenen verpoederd, plaatselijk inboetwerk is aanbevolen maar hydrofoberen is niet meer aan te raden. In het Vlaams metselverband is vooral links van het geheel vernieuwde hardstenen bordes een niet goed doorgaand metselverband te zien (koppelaag gaat plotseling over in strekken laag).



Rechter gevel beëindiging klezorenlaag verspringt.



Boven groene lijn verspringt het metselverband

Wat foto 9 betreft, het verspringen van het metselverband, kan wijzen op aanvullingen of verplaatsing van het bordes.

De achterliggende oude kelderingang in -1.2 is aan voorzijde niet waar te nemen. Het onregelmatige verband in dit deel lijkt wel op een getoogde oude kelderingang te wijzen.

Op 100 jaar oude foto's is te zien dat de gevel dik gesaust is.

In het archief is meerdere keren een aanpassing van het bordes genoemd, te weten;

- 1649 bij bouw toestemming voor trap aan 2 zijden.
- 1656 verzoek nieuw bordes met aan 2 zijden een trap
- 1724 nieuwe voordeur met verzoek bordes op te schuiven 3 voet 6 duim zodat deze recht onder de voordeur komt. Oude bordes was 18 voet 10 duim (509 cm).

Verder is het merkwaardig dat er voor deze stoepjes toestemming van het stadsbestuur gevraagd wordt. Het lijkt op inname van gemeente grond. Ook de bestaande toestand op de tekeningen van 1969 geeft nog geen eigen stoep over de gehele gevel breedte aan terwijl de nieuwe situatie van 1970 een eigen hardstenen stoep toont welke ten opzichte van oude foto's een trede minder heeft en nu 12 cm boven de straatstenen uitsteekt om overstroming te voorkomen. Is hier sprake van annexatie? Ook geven oude foto's een deurtje onder de stenen trap aan welke na vernieuwing in 1970 dicht metselwerk is geworden.

Achtergevel

In de achtergevel van het hoofdgebouw zijn slechts enkele sporen te zien.

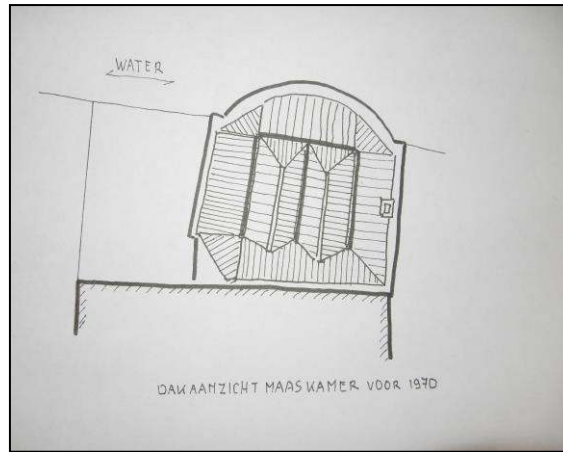
Rechts onder is een invulling te zien ter hoogte van het gehele raam. Dit heeft in 1970 plaats gevonden.

Deze gemetselde uitstulping kon te maken hebben met de in 1734 getekende aanbouwen van onder andere volières. Op de bestaande situatie van 1969 staat hier nog een ondiep aanbouwtje (secreet?)

Rechts om de hoek zijn enkele rode stenen gelijk aan de voorgevel te zien. Situatie voor 1970 geeft een 40 cm lager terras aan. De tekening van uit het archief in 1734 geeft een terras aan welke rond 1 meter onder de begane grond/bel-etage zit en een trapje naar een deur aan het einde van de gang. Met deze hoogte van het toenmalige achter terrein zullen de dichtgezette ramen in de kelder dus volledig daglicht gekregen hebben. Op archiefstuk 2 worden de ramen als "Engelse ramen" omschreven (schuiframen). Verder valt nog te melden dat de kap van de Maaskamer punt daken heeft gehad met een dubbele dakgoot.



Kap boven de Maaskamer waarbij de oude spantvorm goed te zien is. Rechter schuinstandbeen is veel zwaarder



Kap vorm Maaskamer voor dat deze plat gemaakt werd in 1970

Het bestek van 1970 omschrijft het maken van een plat dak. Platte daken met mastiek of zink zijn pas de laatste 150 jaar mogelijk. Bovenstaande foto is gemaakt van uit het paneel in de achterkamer eerste verdieping. Deze doorgang is ook pas ontstaan in 1970. De Maaskamer zal daarvoor vanuit een binnen vlak van het dak voor inspectie toegankelijk zijn geweest. Als we oude schilderijen bekijken vanaf het water gezien, weten we dat een maaskamer aan de andere kant heeft gezeten met een trap naar de rivier. Hiervan is de naad bij de belending in de kade / stadsmuur nog duidelijk te zien.

Terras

Onder de pomp van de kelder -1.7 zit op rivier hoogte een opening van een afvoer goot. De nu nog aanwezige uitmonding van een goot aan de rivierzijde kan van de huidige keuken zijn geweest welke bij de aanleg van de maaskamer in 1780 is aangelegd. Op de doorsnede tekening van 1969 staat de muur aan de waterzijde nog enige lagen boven het terras. Deze opgaande muur zal ten behoeve van het nu uitkragende terras en de gestorte beton vloer en de toen aangelegde serre zijn afgebroken.

Op het plattegrondje van uit het archief van 1734/1737 (archiefstuk 2) staat in tekst wat informatie bij geschreven zoals; aan beide zijden aanbouwtjes voor volières, een secrete en 9 treden lager aan de linkerkant een Maashuis. Bij dit "oude" Maashuis staat een pomp en een trap naar beneden naar de rivier. Deze trap is in de kademuur als naad in het metselwerk nog te zien. Op schilderijen is er in de kade muur een deur en een raam te zien. Het huidige metselwerk laat nu duidelijk reparaties/aanheelwerk op deze plaats zien. Er van uitgaande dat de oude Maaskamer, dus aan de linkerkant van af de straat, onder de vloer van het terras een ruimte/kelder heeft gehad, daar ook op de tekening uit 1734 een trap richting water is getekend met een tekst "glazen kast". Er is nauwkeurig op deze tekening aangegeven waar het waterreservoir zit voor boenwater. Inwendige maat 10 duim diep en 20 duim breedte. De totale hoogte van de kelder (van uit het toenmalige terras) 18,5 voet (tekening 5).

De (loden) waterleiding naar de keuken is eveneens aangegeven, deze loopt naar wand B/C van ruimte 0.4 – dus de linker achter ruimte. en is aangegeven dat in 1734 de waterkelder na 30 jaar is schoon gemaakt. De wateraanvoer vond plaats via een stalen buis met rooster en afsluiter via de stadsmuur van uit de rivier bij hoogwater. Onderzoek vanuit de rivierzijde moet uitwijzen of deze nog deels aanwezig is maar hier lijkt veel metselwerk ingeboet (zie foto 6).

Zijgevels

De rechter zijgevel is voor een groot deel afgedekt door het belendende pand. Dit pand is voor een groot deel in begin 19^e eeuw opgetrokken. Alleen het achterste deel is goed te zien. Dit metselwerk, zover niet gestukt lijkt 18^e eeuw (zie foto 8).

Wat opvalt, is dat het belendende pand tegen de zijmuur van het patriciërs huis een eigen 33 cm dikke tuinmuur heeft. Verder is vermeldenswaardig een dichtgezette doorgang vanuit de gang belending naar het binnenplaatsje 0.9 waaruit de dikte van het muurwerk op 80 cm ingeschat moet worden.

De linker zijgevel is boven de zijdakgoot van de belending te zien.

Het metselwerk is grotendeels vertind. Maar wel is te zien dat vanaf ruimte 0.3 (trappenhuis) ander metselwerk is aangebracht, meer rode appelbloesem steen. Dit kan betekenen dat het rechter achterdeel van het huidige pand later is verhoogd.

Kap

De huidige grenen kap met verticale beschieting van brede delen lijkt in een keer tot stand te zijn gekomen. Afmeting en vorm kunnen rond 1733 zijn gemaakt. Over de kap van de Maaskamer is bij de achtergevel al iets genoemd. Maar met de kap is er iets merkwaardigs aan de hand. De spantliggers en spantbenen (evenwijdig met het water) bestaan uit zware grenen balken van 280 x 300 terwijl bij de nok deze lijken afgezaagd en naar de binnen dakvlakken van voor 1970 veel lichter hout van 90 x 120 hebben. Het lijkt er op dat het dak van de Maaskamer veel hoger is geweest.

Kelder

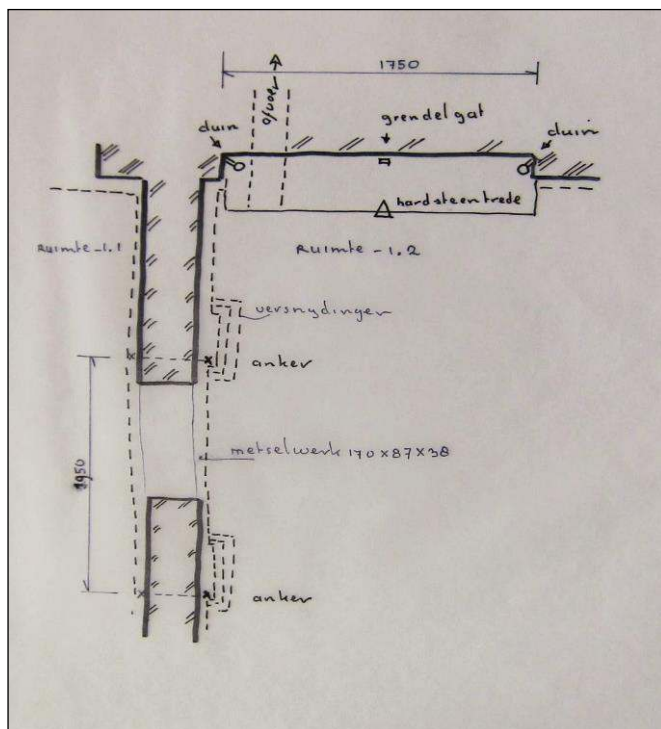
In de kelder valt op dat er naast gestucte wanden in dezelfde ruimte schoon metselwerk wanden voorkomen. De rechter voorkelder als voorbeeld heeft een eiken baken plafond, rechter wand stucwerk, linker wand schoon metselwerk. Een verklaring kan zijn dat de linker wand een vervanger is voor een eerdere dunne muur maar aannemelijker is dat deze schone wand bij het aanbrengen van de huidige gang op begane grond, tegen / voor de oude muur is geplaatst. De balken zullen dus door de voorzetwand in de oude muur hun oplegging hebben. Op deze voorzetwand staat deels de huidige gangwand waardoor de gang aan voorzijde breder gemaakt kon worden. Gezien het archiefstuk betreffende een nieuw bordes in 1724 (zie foto..) moet bovengenoemde voorzetwand bij het ontstaan van de gang in 1724 zijn geplaatst. De doorgang van rechter voorkelder naar linker voorkelder en de doorgang van -1.8 naar -1.4 zijn pas in 1970 gemaakt, dit omdat de betonnen kelder dit noodzakelijk maakte. Ook de turf bak aan zijde wand C bij doorgang naar -1.2 is pas in 1970 gemaakt. Wand C van -1.9 heeft de zelfde kalklagen als ruimte -1.10 dus was altijd een kelder ruimte. In deze vloer zitten tal van metselwerk resten. De enige stookplaats in de kelder (op de zomerkeuken na, waar overigens na de restauratie geen goed stook of ventilatie gat meer bij het fornuis zit) is in de gemetselde koker van kelder -1.10 dus rechts voor. De achterwand van deze schouw zit 30 cm dieper in de zijmuur en heeft getoogd metselwerk in het plafond in de koker. De vuurplaatsen op begane grond hebben allemaal in het kelder plafond een metselwerk toog . Dit was om brand in de houten vloerdelen te voorkomen en tonen aan dat de openhaarden van oorsprong ook op deze plaats zijn bedoeld. De gevonden bouwsporen in ruimte -1.2 blijken van het eerste huis te zijn uit 1648. Daar er nieuwer metselwerk boven op staat zie. Reden van de penanten en lange ankers zijn niet duidelijk.



Wand D in ruimte -1.2 schoonmetselwerk op oude fundering met balken midden op de muuropening



Wand D met rechts oude kelderingang en natuurstenen treden.



Het aanbrengen van de huidige centrale gang heeft tot gevolg gehad dat onder de linker gangmuur voorzijde, er een muur in de kelder is bijgeplaatst. Deze muur is schoon metselwerk met voegwerk. Het achterdeel van de linker gangwand heeft in de kelder geen ondersteuning en draagt dus op de houten balklaag. De zware vloerbalken van ruimte 0.2 (linksvoor) zullen ook nu nog tot de oude erfscheidingsmuur (rechts van de voordeur) doorlopen dus boven het gewelfje.

Het gewelfje - ruimte-1.1 zal toen aangebracht zijn om de nieuwe marmeren vloertegels te dragen. Uit een archiefstuk van 1951 blijkt dat de marmeren tegels in de gangvloer wegzakten door verrot hout. Daar de balken aan het achterzijde nog origineel en goed zijn moet dit het voorste gedeelte betreffen.

Tekening 7, opmeting in kelder -1.2 van oude kelderingang en oudste metselwerk met penanten



Ruimte -1.1 bij voorgevel verticale naad met haaks omlopend metselwerk



Ruimte -1.4 achtergevel met dichtgezette deur en raam

Interieur

Over het timmerwerk kan het volgende worden vastgesteld.

Bij de grote restauratie van 1970 hebben er veel aanpassingen plaats gevonden. Deze restauratie was vanaf 1967 in voorbereiding en onder leiding van Dienst Openbare Werken en Volkshuisvesting afd. restauratie. De uitvoering was door aannemer Woudenberg Ameide onder begeleiding van dhr. vanden Berg en met oplevering in 1971. Uit detail tekeningen blijkt dat het bestaande lijstwerk van kozijnaftimmeringen en lambrisering een toevoeging kreeg van kleine profiel latjes.

De stijlkamers zijn van beplating voorzien en is veel timmerwerk vernieuwd of aangepast. Er is in geen enkele lambrisering nog een spoor van reparatie of blinde deur te zien. De schouw in de linker achterkamer lijkt van elders afkomstig en past niet in stijl bij de boezem (voorkant van de schouw).

Op eerste verdieping kunnen de plafonds met hun brede delen en eenvoudig lijstwerk van de grote verbouwing uit 1733 stammen. De kastenwanden zijn voor een groot deel uit 1970. De zolderverdieping heeft overal dezelfde grenen spanten op regelmatige afstand en zullen dus ook in zijn geheel uit 1733 stammen. De meeste deuren zijn ontdaan van de oude knieren en kregen paumelle scharnieren. Bestaande plavuise vloeren in de kelder werden vervangen door straat steentjes, veel ramen werden vernieuwd en kregen (weer?) roeden.

Het bepleisterde/geschilderde metselwerk van de voorgevel werd, hard, schoongemaakt en gevoegd en het gehele hardstenen bordes werd vernieuwd waarbij wellicht de bloktrede in de kelder onder de keukentrap het enige originele overblijfsel is.

Een schouw en keuken kast kwamen van elders. Oven, pomp en kasten in zomerkeuken werden in 1972 vernieuwd of aangepast.

Uit boven staande mag men opmaken dat na de zeer ingrijpende restauratie het lastig is veel bouwsporen te achterhalen. Juist toen zou een historisch onderzoek veel duidelijk hebben gemaakt.

Wat wel als belangrijke oude sporen genoemd kan worden is het volgende;

De eiken balklaag in de eerste kelder -1.10 met enkele pen gaten wat op hergebruik van vroeg 17^e eeuw kan betekenen terwijl de overige balken zware grenen balken zijn en zeker uit de 17^e eeuw stammen. De balken van ruimte-1.8 zijn een samenraapsel maar wel duidelijk is de raveel constructie voor de toenmalige trap naar de gang. De huidige eigenaar heeft een verfonderszoek laten uitvoeren en de huidige kleurstelling daarop laten uitvoeren.

Boorstaten: boringen met een guts uitgevoerd.

Uit onderstaande boorstaten, dus samenstelling van de bodem onder de kelder, blijkt duidelijk dat er een ophogingslaag is aangebracht op een zand/klei afzetting van de rivier. Verder valt op dat in het achterste gedeelte van het pand, daar waar het erf heeft gezeten ruimte -1.6 op 800 cm een hardere gebruikte kleilaag zit, dit moet de eerder genoemde oude hoogte van het terras zijn.

Van de losse vondsten welke bij onderzoek uit de grond tevoorschijn zijn gekomen is het aardig te melden dat een pijpenkopje met een roosmerk aan de zijkant te dateren valt uit 1635.

Aardig is te weten dat enkele AWN leden vlak voor afsluiting van de Haringvliet in 1962 bij laag water verkenningen hebben gedaan aan de toen beloopbare rivierzijde. Er is melding van enkele vondsten zoals een haardsteen.

Ruimte -1.10 voorkelder rechts 610mm – stoepplaat

Bestrating IJssel steen in zand b.k. is meetpunt

PL1-300 mm schoon grijs zand

Tot – 320 klei en P1

Tot - 370 PU 3 kalk 1

Tot -590 zand, klei 1, hum C

Tot -710 klei/ hum, 1 grijs

Tot- 1500 pl 1 schelp 1

Tot -2000 hum 1 zand 1

Ruimte -1.2 voorkelder links 650- stoepplaat

Bestrating IJsselstein in zand

Tot -100 Z1, PU1, RO- BR, HU1

Tot- 500, K1, PU3, HU1

Tot -750, K1, Z1, HU2

Tot-1180, K, licht grijs

Tot-1260, K, Z1, HU4

Tot-1300. K, HU2

Tot-1400, K, HU1, HK1

Tot-1500, K, Z2, licht bruin

Tot-1950, K,

Tot-1980, HK1

Ruimte -1.4 tussenkelder rechts 650- stoep

Bestrating IJsselstein in zand.

Tot- 500, Z, lichtgrijs

Tot- 650K, Z1, HU2, grijs

Tot- 700, K1, HU1, grijs

Tot-820, K, Z2, HU1, FF1

Tot-860, K, HU1, grijs.

Tot-910, K, Z1, HU1, PL1

Tot-960, K, HU1.

Tot -1000, Z, K1, HU1

Tot-1500, K.,Z1, donkergrijs/ grijs

Ruimte -1.6 kelder achterzijde links (bij kade/ stadsmuur)

Bestrating gele IJsselstein in zand meetpunt, hoogte ten opzichte van straat stoep 4500-

Vloer zit 160 boven -1.8 en deze zit weer 150 boven -1.10

Tot 800 grof zand

Van 800 tot 1100, K, PU1, Z1 roodbruin

1100 tot 1200, GR k, HU2

1200 tot 1350, K, BR, Z2, BR, ROBR.

1350 tot 1500, GR k, HU2

	Ruimtenummer en benaming -1.1. Gang onder voordeur
Wand A	Open onder betontrap Beton trap met betonvloer en metselwerk geheel vernieuwd in 1970 Onderste lagen lijken ouder en lopen schuin weg
Wand B	Schoon metselwerk geel. 20L = 992. onderste lagen ouder metselwerk Ankers, functie onduidelijk, om doorlopende vloerbalken bij doorbrekingen in muur op te vangen?
Wand C	Beton van achterliggende nieuwe kelder uit 1970 Op oudere tekening hier metselwerk te zien
Wand D	Stuc. geel en rood mw. Doorgang met toog uit 1970 Bij aansluiting met wand A een bouwnaad met hoekaansluiting te zien.
Vloer	IJsselsteen
Plafond	Toog mw. gescheurd
Diversen	Wand B ankerkoppeling met 1.2 D In 1951 verzakte marmer gangplaten van begane grond door rotte balken. Dit lijkt te kloppen met doorlopende balken boven het gewelf.

	Ruimtenummer en benaming -1.2 voorkelder links
Wand A	Stuc. Deuropening met duimen in zandsteen blokjes en hardsteentrede met grendel uitsparing. Onder trede waterafvoer luikje met kanaal goot richting straat.(dit via camera inspectie waargenomen) Onderste lagen ouder metselwerk
Wand B	Stuc. geel en rood 19L = 980mm Schoorsteen toog
Wand C	Beton In 1970 ten behoeve van de stabiliteit is de betonnen kelder aangebracht. Hierbij is sprake van "bestaande houten wand van begagrond" opvangen.
Wand D	Schoon mw. gevoegd geel 20L =979 Onderste lagen ouder metselwerk met bij de ankers penanten
Vloer	IJsselsteen geel
Plafond	Gipsplaat tussen de deels vernieuwde balken – daarboven regels op vernieuwde grenen delen 230/270 deels nieuw Oude balken, grenen 250x17- h.o.h 1070 Onderslag balk in 1970 toegevoegd als vervanger van kolommetjes
Diversen	Ankers bij wand D Onderslagbalk 1970 Losse opslag betreft plavuizen, geglazuurd en ongeglaazuurd en stenen, vrijgekomen van restauratie uit 1970 Onder de hardsteen trede een schuif met daarachter een gemetseld afvoer gootje (camera inspectie 2015)naar haven?

	Ruimtenummer en benaming -1.10
Wand A	Stuc Kelder entree met bloktreden van metselwerk Aansluiting hoek wand A met B aangeteeld watermeter
Wand B	Schoon mw. geel 20 lagen is 964 mm In openingen sporen van verwijderde kozijnen
Wand C	Stuc. geel en rood Boven later aangebrachte doorgang 50 mm dikke grenen vloerdelen te zien. Metselwerk met aansluiting wand B in de grond meerder versnijdingen en bij doorgang in de grond loopt door. Aansluiting met wand D gen diepe fundering, dit stuk is aanvulling.
Wand D	Stuc Schoorsteenondersteuning met stalen luik. Metselwerk in 1970 toegevoegd, maar een deel nog origineel met 30 cm dieper in zijmuur de achterwand. Muur en stuc bij hoek wand C loopt door naar -1.9
Vloer	IJsselsteen
Plafond	Eikenbalken 150 x 190 h.o.h. 575 Gipsplaat tussen de balken Bij entree ingehakte kepen van kinderbintjes waardoor balken en ingang bij zelfde periode horen
Diversen	Bij straat toegang reveling. Bij 2 ^e plafondbalk gat verbinding met toognagel- hergebruik-

	Ruimtenummer en benaming -1.09 onder binnenplaats
Wand A	Links stuc op oud metselwerk welke los staat van wand D Rechts schoon mw.
Wand B	Stuc + toog Geel en rood metselwerk, aan boven zijde voor de wand geplaatst een bemetselde toog om wandje van binnenplaats te dragen. 20L = 99,2 cm Aan metsel specie te zien van andere zijde gemetseld. Doorgang is origineel, loopt in fundering door. Binnenplaats wandje van beg.grond steunt op nieuwe toog.
Wand C	Links stuc op oud metselwerk Rechts (nieuw) mw., 2 lagen onder vloer stopt deze. Bij put een rollaagje. Muur staat los van aansluiting wand B dus wand B loopt door.
Wand D	Stuc met meerdere kalklagen. Geen vulling van bovenliggende binnen plaats waargenomen. Dichtgezette balkkop opleggingen gelijk aan ruimte -1.10 te zien op zelfde hoogte. ruimte -1.9 en ruimte -1.10 is 1 ruimte geweest.
Vloer	IJsselsteen Afvoer goot met grote plavuizen als afdekking 30 cm onder de bestrating met afschot naar wand C/D, hier zit put met hardstenen afdekking. Tekening detail 2 Onder de vloer bij doorgang wand B geen metselwerk aangetroffen. Negge loopt naast onder recht door. In voer ook metselwerk bij wand A in de grond aangetroffen.
Plafond	Beton Tekening situatie 1969 geeft balklaag aan. Bestek 1970 geeft te slopen stalen balkjes met troggewelfjes
Diversen	Vloer onder straatstenen 200mm zand daaronder klei

	Ruimtenummer en benaming -1,08 onder huidige keuken.
Wand A	Stuc werk, metselwerk geel rood. Bij doorgang grenen bovendorpel hergebruikt
Wand B	Vertinde/ gestukt metselwerk, metselwerk rood /geel In 1970 aangebrachte doorgang naar wijnkelder
Wand C	aansluiting wand B geheel getegelde 130x130 wand met sporen van trap van uit huidige begane grond toiletten uitgehakte zware bovendorpel met plofiel lijstje van oude dorpel, hergebruikt. Rechts tegel plint 100mm boven de vloer en dichtgezet raam nis in gestucte wand. Sporen van een wand afscheiding.
Wand D	Stucwerk Schoorsteen nis/toog
Vloer	IJsselsteen bestrating in laagje schoon zand Tegelwerk gaat 100mm door onder straat niveau Vloer in 200 schoon zand 1970
Plafond	Houten balken met bij trap verschoven balk en rafelingen In hoek C/D raveling van goederen liftje en verzwaring voor boven liggende kast en fornuis. Onderslag balk in 1970 aangebracht. Trog gewelf met raveling lijkt latere invulling (begin 18 ^e eeuw?)
Diversen	

	Ruimtenummer en benaming -1.4 wijnkelder
Wand A	Beton Bestek 1970 geeft hier een te slopen en op te vangen gemetselde muur aan.
Wand B	Stuc Toog bij schoorsteen
Wand C	Schoon rood mw. Raam nis 210/240x100x40 Deernis met rollaag
Wand D	Kalklaag op appelbloesem mw.
Vloer	IJsselsteen
Plafond	Balken grenen 330xhoog 280 strijk balk. 300/ 360 x 340 h.o.h.1045/1100 Bij wand A extra strijk balk. Enkele balken nabij wand D gaten van in 1970 verwijderde ondersteuning. Metselwerk van bovenliggende gangwand staat namelijk op de balklaag.
Diversen	1 balk bij las gescheurd wand A

	Ruimtenummer en benaming Keuken -1.7 In 1972 zomerkeuken genoemd
Wand A	Tegelwand 130x130 wit Nis van dichtgezet raam
Wand B	Kastenwand met tegels Kasten 1970
Wand C	Ramen-vensterbank-hardsteen waterbak Tegels Vensterbank muur 990 mm breed onderdeel van kademuur?
Wand D	Schouw tegels wit 130x130 en schildpad tegel strook in 1971 vernieuwd. Schildpadtegels en fornuis Tegelwerk verspringt links bij schouw In 1971 grotendeels opnieuw getegeld / geplaatst, hier zijn in het archief tekeningen en een werkomschrijving van.
Vloer	IJsselsteen Onder kook plaats resten van zwarte 220x220 plavuizen Werkomschrijving 1971, oude plavuizen vloer opnemen en in zelfde patroon terug plaatsen, Waterpomp aangesloten met koperen leiding
Plafond	Eikenbalken met gestuukte troggewelfjes Origineel tegelwerk begint 10 cm onder b.k. bestrating Schouw omtimmering in 1970 (opnieuw?) aangebracht. Ventilatie afvoer boven kookgedeelte ontbreekt.
Diversen	Eiken balken dragen uitkraging van Maaskamer Aan einde van restauratie in 1972 is deze ruimte in huidige staat gemaakt, hier zijn werktekeningen uit 1972 van.

	Ruimtenummer en benaming 0.2 Voor ruimte links
Wand A	Behang op voorzet beplating op regelwerk Lambrisering onder ramen verwarmingsnissen met iets lichtere groene kleur.
Wand B	Behang op voorzet beplating Wit marmeren schouw Vuurmond in 1970 aangepast
Wand C	Behang op voorzet beplating. Lambrisering met in 1970 toegevoegde lijstjes, zie teken archief Paneel deur - nieuw op oude plaats In 1970 is sprake van een houten wand.
Wand D	Behang op voorzet beplating, Paneeldeur nieuw op oude plaats,
Vloer	Nieuwe korte grenen vloerdelen
Plafond	2 weg gestucte strijk balken en 1 weg gestucte moerbalk Grenen delen haaks op de voorgevel
Diversen	

	Ruimtenummer en benaming Bijkeuken -1.6
Wand A	Tegels 130x130 6 rijen witjes, rest stuc
Wand B	Tegelplint, 6 rijen witjes Bij wand A in 1971 ingekraste dichtgezette doorgang naar terras. Stucwerk met tegelplint en verhoogd gedeelte met gekleurde plavuizen op toog, scheur
Wand C	Tegelwerk en stucwerk, venster. Nis met vensterbank Zie opmeting stadsmuur tekening detail 1
Wand D	Tegelplint, stucwerk, verhoogd gedeelte met gekleurde plavuizen 6 rijen witjes
Vloer	ijsselsteentjes in zand, Muurrest bij wand D geel 86x46x165 Muurrest bij wand A vanuit wijnkelder.
Plafond	Troggewelfjes tussen eiken balken 2 nagemaakte eiken consoles
Diversen	

	Ruimtenummer en benaming Maaskamer 0.7
Wand A	Ronde wanden Betimmering van hout Kasten met betimmerde bergingen, Deuren rond getoogd
Wand B	Houten betimmering met rondbogen ramen. Blinden van panelen schuivend in de wand. Kast met hardstenen fontein bakje
Wand C	Marmeren schouw. Houten betimmering Kast nissen.
Wand D	Houten betimmering. Kasten met hout afgetimmerd.
Vloer	Eiken strookjes parket in stervorm
Plafond	Stucijst. Getoogd stucwerk geornamenteerd
Diversen	

	Ruimtenummer en benaming Berging achter binnenplaats Ruimte 0.9 B
Wand A	Houten opgeklampte kast Harstenen bak Tegels 130x130 met daarboven stucwerk
Wand B	Tegel plint 130x130 Stucwerk Opgeklampte deur
Wand C	Stucwerk Tegelplint 130x130
Wand D	Voorzet wand Stuc filmlaag Tegel plint Bij belendende woning hier de in 1970 dichtgezette doorgang te zien in nis.
Vloer	Plavuizen 220x220 groen en geel geglazuurd op beton vloer
Plafond	Glad stucwerk
Diversen	In 1970 sloop van toiletten.

	Ruimtenummer en benaming trappenhuis
Wand A	Stucwerk Blank eiken trap in 1970 aangebracht Opmeettekening uit 1969 geeft een spiltrap aan.
Wand B	Stucwerk
Wand C	Stucwerk
Wand D	Stucwerk. Voor 1970 liep de trap door deze wand van uit de gang
Vloer	Houten delen Western Red Ceder
Plafond	stuc
Diversen	2 soorten blank eiken spijlen Waarvan 1 type geschilderd was en rondere hoeken heeft Op tekening voor 1970 is de trap van 2 rechte steektrappen met bordes, beginnend direct van uit de gang. In bestek van 1970 is sprake van geheel nieuwe trap.

	Ruimtenummer en benaming Ruimte 0.10 Voorruimte rechts
Wand A	Lambrisering 2 ramen Behang op beplating Kasten in betimmering
Wand B	Deur en kozijn Lambrisering Behang op belatting
Wand C	Lambrisering Behang op beplating
Wand D	Lambrisering Behang op beplating Marmeren schouw met schilderstuk
Vloer	50 mm grenen delen, origineel
Plafond	Geprofileerd stucwerk ook om moerbalk. Uit omschrijving 1970 "onder moer en kinderbinten plafond"
Diversen	

	Ruimtenummer en benaming 0.8 huidige keuken
Wand A	Dubbel raam waarop zware balken rusten. Keuken blok. 130x130 witte tegels, links toegevoegde andere soort.
Wand B	Deur met kozijn welke in 1970 is verplaatst. zal uit symmetrie tegenover deur kamer links achter hebben gezeten. Metselwerk staat als enige stuk, hier op oude wand in de kelder, alle ander wanden verspringen. 130x130 oude witjes Kast in 1970 van elders afkomstig, aan paumelles te zien niet 18 ^e eeuw zoals in bestek omschreven
Wand C	Wand uit 1970 met nieuwe 130x130 tegels als afscheiding van verplaatste trap. Rechts een paars tegel tableau. Op tekening uit 1734 staan hier 2 buiten ramen.
Wand D	Kookgedeelte met aangevulde schildpad tegels. Schouw. Links kast van voormalige goederen lift.
Vloer	Verhoogde marmeren vloer
Plafond	Houten balken met disseltekening. Breder vloerdelen in het zicht Bij kast wand B een raveel balk en verspringende vloerdeel naden van oude trap opgang.
Diversen	Vloerdelen van plafond zitten rond 31cm lager dan bovenliggende vloer dus een loze ruimte.

	Ruimtenummer en benaming 1 ^e verdieping algemeen
Wand A	Voorzet wanden vlak afgewerkt en behangen Bestek noemt 6 mm spaanplaat op regelwerk
Wand B	Paneel deuren
Wand C	Kasten wand deels 18 ^e eeuws rest in 1970 nagemaakt.
Wand D	Schouw in 1.10 18 ^e eeuws
Vloer	Nieuwe grenen delen op regels op bestaande vloerdelen
Plafond	Breder houten delen met houten perklijst
Diversen	

	Ruimtenummer en benaming zolder
Wand A	Grenen spanten allemaal gelijk, geen telmerken
Wand B	Gestucte borstwering
Wand C	Beschoten kap van brede delen haaks op de muurplaat.
Wand D	
Vloer	Brede grenen delen
Plafond	
Diversen	Trap uit de 18e eeuw

Vondsten

Uit onderstaande tabel en foto's welke bij boor- en vloeronderzoek tevoorschijn zijn gekomen blijkt dit materiaal uit ophogingen aanwezig te zijn. Uit het materiaal wat gevonden is -1.9 bij wand B (foto) kan geconcludeerd worden dat tot midden twintigste eeuw deze afvoer gebruikt is geweest en in de haven heeft geloosd. In 1970 is boven dit afvoerpunt een toiletgroep van 2 verdiepingen gesloopt. De overige vondsten waren los verspreid en te minimaal voor conclusies.



Put -1.9

Gemeente
Toponiem
AWN Projectnr
Datum opgraving

Dordrecht
Het Dordts Patriciërshuis (HDP)
1501
2014/2015

BESCHRIJVINGSLIJST AWN LEK- en MERWESTREEK

Blad

1

Beschrijver(s) Bep Opmeer /Hans Wetemans
Datum beschrijving 2015

vn	bn	n	gew(g)	mat cat	srt	voorwerp / omschrijving (afmeting)	type / toelichting / opm	datering	Doc	Beh	Doos	Lit / bron
1	1	1	33	KER	RB	schaaltje r/w/b fragment	verfresten			F		
1	2	1	45	KER	RB	fragment rand	ooraanzet			F		
1	3	2	7	KER	RB	fragmenten	geglazuurd 1x met geel engobe			F		
1	4	2		KER	RB	pootje grape en scherf	geglazuurd			F		
3	1	1	62	KER	GB	fragment				F		
4	1	1	8	ME	Y	spijker				F		
5	1	1	13	KER	PA	pijpekopje	type roos	1635		F		
6	1	1	27	GL	FG	flesje compleet	inhoudsmaat 15 T	19e /20e		F		
7	1	1	8	GL	VG	flinter	lichtgroen	19e		F		
8	1	1	17	OR	B	fragment	geen kenmerken			F		
8	2	1	4	OR	B	fragment	geen kenmerken			F		
8	3	1	10	OR	S	oesterschelp				F		
9	1	1	33	B	PL	plavuisje 27 / 28/ 21 mm	groen glazuur	17e?		F		
9	2	1	167	B	PL	RB plavuis dikte 28 mm				F		
9	3	2	148	B	LS					F		
9	4	1	12	B	BS	fragment dakpan				F		
9	5	1	11	OR	H	houtschool				F		
10	1	1	6	KER	M	fragment				F		
11	1	2	132	ST	O	kiezels				F		
11	2	1	3	B	A	steenkool				F		
12	1	1	3	BS	S	slak				F		
Put -1.9						diverse vondsten		20b		F		

beschrijvingslijst vondsten

Archiefgegevens met het bouwkundige deel uit de bewonersgeschiedenis

Extracten van: 'De bewoningsgeschiedenis van Wolwevershaven 9, Angenetha Balm-Kok, Dordrecht, 1 feb. 2009. RAD inv. nr. 489-34320.

Familie Trip

1602 – 22 febr. **Jacob Trip** de jonge gedoopt als zoon van **Jacob Trip** en **Margaretha de Geer**.

1606 - Graven van de **Wolwevershaven** (in de 17^e en 18^e eeuw **Drappierskade** ook genoemd).

1644 - Houten pallisade vervangen door een stenen stadsmuur.

1649 - 29 jan. Koopt **Jacob Trip** een leeg erf op het einde van de **Drappierskade**, vraagt toestemming voor een trap met aan beide zijden opgaand. Het erf ligt op 'het eijndeste erve'.

Jacob betaald de stad 36 Carolus gulden voor de trap.

1655 – **Jacob Trip** koopt woning naast zijn huidige. Deze is gelegen tussen Jacobs huis en dat van **Jan Tijcquet**. Het erf loopt door tot aan de stadsmuur. Ook in 1655 bouwen Jacobs broers ook het bekende **Trippenhuys** in **Amsterdam**.

1656 – 29 apr. Verzoek 2^e trap voor bordes. Jacob zegt de 2^e aangekochte woning naast zijn eigenlijke 1^e woning te hebben gemaakt tot een 'aansienelijcke woningh'. Hij wil voor dit huis een 'bequame trap' aan weerszijde te betreden maken. Niemand zal hinder hiervan hebben en zal dezelfde vorm hebben als de trap van 'suppliants woonhuijsinge'.

1671 – 6 febr. Transport aan zijn 88-jarig moeder; **Margeta de Geer** van 'twee geheel huijsen ende erven staende ende gelegen op de **Drappierskaeije**'. Het ligt tussen 'voornoemt neffens den anderen, den huijse van de heer **Johan van Norenborch** (ook Neurenbergh) en huijse van **Hendrik Crijna**. Verkoopsom 14.200 guldens. In de marge staat dat de twee woningen **Drappierskade** in de nalatenschap van **Margretha de Geer** worden aanbedeelt (toegewezen) aan **Johannes Reepmaker**.

De overige huizen onder de last van fidei-commis (niet overdraagbare goederen, waarbij na zijn dood de wettig erfgenamen erven) komen aan haar zoon **Jacobs Trip de jonge**.

1672 – 7 nov. Testament van **Margaretha de Geer** waarin zij verklaart dat **Johannes Reepmaker** (enig nagelaten zoon van **Maria Trip** en **Jacob Reepmaker**, beide overleden) van haar in fidei-commis zal erven. Drie maanden later overlijdt Margaretha.

1678 – **Jacob Trip de jonge**, zoon van Margaretha de Geer en Jacob Trip overlijdt. **Johannes van Neurenberg** is mede-erfgenaam.

Hierna volgt eerst een stuk over de aan **Trip** verwante familie **Neurenberg** die mede op de **Drappierskade** erft. Daarna komen we weer terug bij de erfopvolger van de Trips, **Johannes Reepmaker**.

Familie Neurenberg (ook Norenborch, Neurenbergh)

1613 febr. **Johan van Neurenberg** gedoopt als zoon van **Guillaume of Willem van Neurenberg** en **Maria Willemot van Luik**.

1634 – **Johan van Neurenberg** trouwt met **Elisabeth Trip** (dochter van **Jacob Trip de oude** en **Margaretha de Geer**). Johan is dus de zwager van **Jacob Trip de jonge**. Hij drijft handel met de Trips waaronder aankoop van volmolens voor de lakenhandel.

1669 – dec. **Elisabeth Trip** overlijdt.

1680 – **Johan van Neurenberg** koopt van zijn schoonfamilie de Buitenplaats Wielborg.

1685 – 29 oct. Testament **Johan van Neurenberg**.

1687 – 6 nov. Overlijden **Johan van Neurenberg**. Kinderen en kleinkinderen delen in de rijke boedel.

'Het huijsje van de verwerij staende op de Wolleweverskaeij nevens de huijsinge van de heer **Reepmaker** op f 1650:00' komt aan **Margaretha van Neurenberg**. Zij is de dochter van **Johan van Neurenberg** en **Elisabeth Trip**.

1690 ± Het huisje aan de **Drappierskade** blijkt gebruikt te zijn voor de drappierhandel (laken) en is kleiner dan het naastliggende huis van **Johan Reepmaker**. Het straat en klappergeld is in de verhouding f 1:5:00 voor het huis van Margaretha en twee huizen van Reepmaker worden aangeslagen voor f 7:10:12 en f 3:6:00.

Opmerking HvdG: Johan werd hier dus voor 2 huizen aangeslagen in verschillende bedragen groot en klein en in die volgorde!! Ervoor zit alleen nog een huisje van Jan van Galen voor f 3:11:12. Is dit huisje het eerst vanaf het Groot Hoofd?

Het huisje blijkt door Margaretha te worden verhuurd.

1725 – 13 oct. Testament **Margaretha van Neurenberg**, op een aantal uitzonderingen na is haar neef **Johan van Neurenberg** enig erfgenaam.

1725 – 29 nov. **Margaretha van Neurenberg** begraven, dochter van **Johan van Neurenberg** en **Elisabeth Trip**.

1729 – **Johan van Neurenberg** is ook eigenaar van een pand aan de **Nieuwe haven** wat later het **Museum aan Huis, Simon van Gijn** zou worden.

1726 – verkoop van het huisje uit de nalatenschap van **Margaretha van Neurenberg** op de **Drappierskade** aan **Matthijs Barthoudsz.** (ten tijden van zijn huwelijk veranderd hij zijn naam in **Matthijs de Sterck** (Stercke) voor f 850:00. Hij trouwde op 6 jan. 1697 met **Elisabeth Buijs**.

Het huisje ligt tussen het huis van **Mr. Willem Reepmaker** aan de ene kant en juffrouw **Jacoba van Gelee** aan de andere kant.

1731 Het huisje wordt aangeslagen in de verponding (belasting) voor f 64:00. Aan de ene zijde zijn de erve van **Joan van Gelee** en aan de andere zijde **heer Reepmaker**. Reepmaker wordt aangeslagen voor f 422,00 voor woonhuis met stal en koetshuis en verhuurt zijn kelder voor f 34,00.

1733 13 febr. Overlijden **Elisabeth Buijs** woonende op 't end van de **Drappierskaaij**.

1733 7 apr. **Matthijs de Stercke** veilt aan de hoogst biedende 'een 'bequaam huis... gelegen op de **Drappierskaei**. Het huis gaat weg voor f 1230:00 aan de buurman **Willem Reepmaker**.

Uit de boedelinventaris blijkt het huis te bestaan uit een **voorhuis, een keuken en een achterkamer**. Het straat, klappergeld en lantaarngeld is dan f 1:17:0.

En zo zijn we terug bij de familie **Reepmaker**, verwant aan de familie **Trip** door het huwelijk van **Jacob Reepmaker** met de dochter van **Jacob Trip** en **Margaretha de Geer; Maria Trip**.

Familie Reepmaker

De zoon van **Jacob Reepmaker** en **Maria Trip**, **Johan Jacob Reepmaker** krijgt in 1671 na het overlijden van **Margaretha de Geer**, weduwe van **Jacob Trip**, toebedeeld twee woningen aan de **Drappierskade**.

1674 – 25 april **Johan Reepmaker** treedt in het huwelijk met **Christina de Beveren**, dochter van **Willem van Beveren** en **Cornelia Schaep**.

1672 – 31 juli begrafenis van de moeder van **Johan Reepmaker; Maria Trip**.

1674 – 7 febr. Eén van de woningen op de **Drappierskade** wordt door Johan verhuurt voor 320,00 Caroli guldens aan **Robert Gaij**. Het huis is genaemt '**het Lam**'.

1686 – 21 jan. Overlijden **Johan Reepmaker**.

1706 – 2^e huwelijk **Christina de Bevere** met **Michiel de Beveren**.

1710 – 17 juni. **Willem Reepmaker** trouwt in zijn 2^e huwelijk als zoon van **Johan Reepmaker** en **Christina de Beveren** met **Johanna Op de Camp**.

1727 – 30 juni testament **Christina de Bevere**; haar zoon **Willem Reepmaker** en **Michiel de Bevere** erven elk voor de helft.

1728 – 28 dec. Overlijden **Christina de Bevere**. **Willem Reepmaker** besluit de erfenis aan zijn schoonvader **Michiel de Beveren** over te laten.

1724 **Willem Reepmaker** plaatst een nieuwe deur bij de woning op de **Wolwevershaven** die niet aansluit op het bordes.

1724 – 28 sept. Aanvraag vergunning voor het bouwen van een **nieuw bordes** voor zijn woning aan de **Wolwevershaven**. In de aanvraag gaat het over een '... een bordes aen twee sijden afgaende lanck sijnde **18 voeten, tien duijm Reijnlantmaet (5678.10 cm)**. Nu bij de veranderinge van de timmeratie versoeckende, dat hij den voorsegde trap ofte **bordes te mogen voortschuijven** recht voor de nieu gemaecte deur en langer te mogen maecken **3 voet en 6 duijm (109.86 cm)** Reijnlantse.

De heren burgemeesters geven toestemming mits het bordes niet breder uit de gevel zal 'comen uijt te springen' dan **8 voet stadsmate (251.2 cm)**.

Totaal krijgt het bordes dus langs het huis een breedte van **5787.96 cm** en (niet breder dan) **251.2 cm** uitspringende vanuit de gevel.

Maatvoering Rijnlandse voet en duim; voet 31,40 cm, duim 2.61 cm, bron Wikipedia.

1727 verdieping **Wolwevershaven** waarbij er blijkbaar veel slik op de kade is geworpen ter verhoging maar dat dit veranderd in een slikpoel met veel ongemak.

1731 – febr. Eigenaren woningen **Wolwevershaven** melden aan de burgemeesters dat de kade tenminste anderhalf voet (47.1 cm) te hoog is gemaakt. Hierdoor staan ‘verscheijde groote cierlijke boomen’ op de kade te vochtig en dreigen ‘uittgaan’. Eigenaren verzoeken de bestaande bomen te conserveren en een nieuwe rij bomen te plaatsen 10 á 12 voeten 3,14/3,77 cm ‘van het uiterste einde van de nieuwe kade’.

J. Gevaerts tekend voor Willem Reepmaker voor twee huizen.

De burgemeesters gaan akkoord met de voorgestelde maatregelen, de oude bomen worden geconserveerd en er wordt een nieuwe straat aangelegd. Ook de nieuwe bomen worden geplaatst en het overvloedige slik wordt weggenomen.

1733 13 febr. Overlijden **Elisabeth Buijs** woonende op 't end van de **Drappierskaaij**.

1733 7 apr. **Matthijs de Stercke** veilt aan de hoogst biedende ‘een ‘bequaam huis... gelegen op de

Drappierskaei. Het huis gaat weg voor f 1230:00 aan de buurman **Willem Reepmaker**.

Het betreft ‘een bequaam ende welgelegen huijs en erve staande en gelegen op de Drappierskaei’ met ‘het huijs van d’ heer Mr. Willem Reepmaacker... aen d’ eene ende het huijs van juffrouw Jacoba van Geleé aen d’ andere sijde’.

Uit de boedelinventaris blijkt het huis te bestaan uit een **voorhuis, een keuken en een achterkamer**. Het straat, klappergeld en lantaarngeld is dan f 1:17:0.

Willem Reepmaker creëert hiermee de mogelijkheid de panden te combineren tot één groot pand.

1734 – 18 mei waterkelder wordt leeggepompt.

Hier de stukken uit archief 150-2631 transcriberen en uitwerken om de loop van de leidingen en de afmetingen van de waterkelder helder te krijgen.

1738 – 20 aug. Overlijden **Willem Reepmaker**. Zijn vrouw **Johanna OpdeCamp** benoemd haar oudste zoon **Johan Reepmaker** tot voogd.

1739 - 18 juli Overlijden **Johan Reepmaker** zonder testament. Johanna benoemt ondermeer haar zoon **Adriaan Reepmaker** als voogd.

1761 – 11 mrt. Overlijden **Johanna OpdeCamp**. In de boedelinventaris staat het volgende:

1. Een groot Huijs en erve met twee kelders daaronder en een koetshuijs en stallinge daar aan behorende, staande ende gelegen op de **Drappiers- ofte Wollewevershave** omtrent de brugge aan de revier Vismarkt binnen dese stadt Dordrecht belent het volgende groot huijs en erve aan de eene en het mede na te noemen kleijn huijs aan de andere zijde. In welck voorschreve huijs en erve de Vrouwe overledene gewoont ende gestorven is.

Waarvan een kelder naar de zijde van 't volgende grote huis is verhuurd aan loodgieter **Adriaan van der Voorn** om f 38,00 per jaar.

2. Nog een groot huis en erve met twee kelders daar onder, staande en gelegen op voorschreven **Drappiers- of Wollewevershaven**, het eerstgemelde grote huis en erve aan de ene en het huis van **Aart van der Ka** aan de andere zijde.

Het huis en een kelder is verhuurd aan den Weledel gestrengde Heer en Mr. **Adriaan Bout...** om 350 guldens per jaar. De tweede kelder staat thans leeg.

3. Nog een huis en erve staande en gelegen op de voorschreven **Drappiers- of Wollewevershaven**, het eerstgenoemde groot huis en koetshuis aan de ene en 't huis van Heer **Gillis van der Beek** aan de andere zijde.

Het voorzegde huis en erve is verhuurd aan de heer **Gerrit Karsdorp** om 70 gulden per jaar.

HvdG: Het is de vraag of de opgave van de huisraad, meubelen en inboedel (pag. 33, 34 en 35) wel die van het patriciershuis is. Er is namelijk sprake van een tweede groot huis.

Enkele maanden later vindt de scheiding van de nalatenschap plaats. Het huis en erve met twee kelders en een koetshuis en stallinge daar aan behorende, waarin de Vrouwe overledene gewoond heeft ende gestorven is wordt door de kinderen en erfgenamen in 't gemeen gehouden. Memorie. Zijnde de ene kelder van het voorzegde huis verhuurd aan loodgieter **Adriaan van der Voorn**. Het voorzegde huis en gevolgen is aan **juffrouw de weduwe de Heer Carel Hardus** verhuurd voor twee jaren vast en twee jaren in optie tot f 500,00 's jaars in te gaan per 1 november 1761.

Het huis **genummerd 3** wordt eveneens door de kinderen en erven onverdeeld gehouden. Voor zes maanden verhuurd aan schoenmaker Gerrit Karsdorp voor f 70,00 per jaar.

1773 - 24 apr. De erfgenamen gaan over tot openbare verkoop van de twee woningen aan de Drappiers- of Wolwevershaven te weten:

No. I een groot hecht, sterk en extra-ordinair weldoortimmerd huis en erve, waarin verscheidene spatieuze vertrekken en gehangen kamers, met twee kelders daaronder en een koetshuis en stalling daar naast staande en gelegen op de **Drappierskade of Wollewevershaven**, omtrent de Damiatbrug te Dordrecht, hebbende van achteren een aangenaam gezicht over de rivier en van voren over de haven. Aan weerszijde belend met de na te melde huizen.

Verhuurd aan de heer **Jan van Wageningen** tot primo november 1773 á f 500,00 per jaar. Ingezet door de heer **Hendrik Josselet** op f 5700,00. Opgehangen ter somme van f 18.000 en afgeslagen en gemijnd door de heer **Hendrik Spaen** voor f 7150,00, die als koper nomineert de Weledel gestrengde Heer vice-admiraal **Jan Hoeufft**.

No. II Nog een groot, hegt, sterk en weldoortimmerd huijs en erve, waarinne diverse spatieuze vertrekken en gehange kamers en twee kelders daar onder, staande ende geleegeen als voren op de **Drappierskade ofte Wollewevershaven**, omtrent de Damiat Brug te Dordrecht, hebbende meede van agteren een aengenaem gezigt over de rivier en van voren over de haven, **belend het huijs No. I** aen de eene en het huijs van de heer **Aert van der Ka** aen de andere zijde.

Verhuurd met één der kelders aan de Weledel gestrengde Heer Mr. **Herman Cornelis de Witt**... tot primo november 1773 om f 350,00. En de andere kelder aan mejuffrouw de weduwe **Francois Beudt** tot de laatste april 1774. De huur bedraagt f 22,00 per jaar... Het huis komt ook voor f 4280,00 aan **Jan Hoeufft**.

No. III Nog een huis en erve staande en gelegen op de **Drappierskade** met uitzicht over de rivier **belend de stal van huis No. I** aen de ene en het huis van de heer **Jacobus van Vliet** aen de andere zijde. Koper voor een bedrag van f 1070,00 de heer **Gerrit Karsdorp**.

Jan Hoeufft

1755 – maart **Jan Hoeufft** trouwt **Louisa Margaretha von Diest**.

1756 - 1 aug. geboren **Jacob Hendrik Hoeufft**.

1774 – 29 mei, **Pompejus Hoeufft** trouwt met **Anna Coningh**.

1775 – 14 dec. Verkoop van één van zijn panden aan **Pompejus Hoeufft** van; een geheel huijs en erve en twee kelders daaronder staande ende gelegen op de Drappierskade of Wollewevershaven omtrent de Damiat-brug binnen dese stad, belent 't huijs van den Heer verkoper aan de eene en 't huijs van **Aart van der Kaa** aen de andere zijde. De prijs is f 4750,00.

1780 – verzoek tot verplaatsen van de **Maaskamer**. '...dat hij de koepelkamer, staande achter desselfs woonhuijs op de **Wollewevershaven**, noodzakelijk en geheel en al moetende doen repareren. Deselve nu gaern zoude verplaatsen en doen opbouwen aan de andere zijde achter sijn gemeld woonhuijs, en aldaar buijten de **Stadsboom** aen de rivier boogswijse doen oversteeken omtrent seven voeten uijt het middenpunt gerekent'.

Twee jaar daarvoor richtte **Willem Kouwens** een soortgelijk verzoek '... een woonhuijs staande op de **Wollewevershaven** binnen deze stad te vertimmeren, dat agter hetzelfde huijs is een coupel over de rivier gelijk met de eerste verdieping. Dat hij dezelve coupel gaerne vier á 5 voeten lager zoude doen sakken (buiten iders praedictie'.

1783 – 27 oct. Overlijden Pompejus Hoefft.

In het testament is er sprake van 'De helft in een huis en erve staande en gelegen op de **Wollewevershaven** binnen deze stad, belent 't huis van... **Jan Hoeufft** aan de eene en 't huis van **Aart van der Kaa** aan de andere zijde. Bij heeren schepenen getaxeert op f 5000:00:00.

Opm. HvdG: vóór deze tekst staat dat 'zijn woning aan de Wollewevershaven wordt gewaardeerd op f 10.000,00' Dit is vreemd.

1784 – 21 nov. Anna Hoeufft – de Coningh hertrouwt met **Anthonij van den Santheuvel. Pompejus Hoeufft** had Anna in zijn testament benoemd tot erfgenaam. Anna daarentegen schenkt haar man Anthonij van den Santheuvel slechts het vruchtgebruik, zodat het kapitaal van de woning getaxeerd op f 10.000 binnen de familie blijft.

1793 – 6 febr. Overlijden Anthonie van den Santheuvel.

1793 – 7 dec. Overlijden Anna de Coningh.

De erfgenamen gaan over tot verkoop van de woning aan de **Wollewevershaven**: 'een groot dubbel Heeren Huis en Erve, voorzien van acht behangen vertrekken, extra grote nieuwe geboiseerde en van boven gestukadoorde koepel, en vele commoditeiten daarin, een alleraangenaamst uitzicht hebbende over de rivier, naar de Noord en het dorp van Zwijndrecht, benevens twee grote schone wijnkelders, onder hetzelfde huis, staande en gelegen op de **Wollewevers of Drappierskade** en van achteren uitkomende aan de rivier binnen Dordrecht. Belend met het huis van... **Jacob Hendrik Hoeufft** aan d' eene het huis van **Mejuffrouw de weduwe wijlen de heer Aart van der Kaa** aan de andere zijde'. De acht kamers worden opgesomd waarbij de koper verschillende goederen moet overnemen. Voor f 17.400 komt het huis in het bezit van Abraham Pompe van Meerdervoort.

Familie Pompe van Meerdervoort/Onderwater

1777 – 15 apr. Huwelijk van Abraham Pompe van Meerdervoort (zoon van **Cornelis Pieter Pompe van Meerdervoort** en **Maria Onderwater**.

Memo HvdG; deze Maria Onderwater is een dochter van Boudewijn Onderwater en Cornelia Overwijn (waarschijnlijk moet dit Everwijn zijn) de familie Onderwater is bekend als Ambachtsheren van Papendrecht in de periode 1697 -1744.

1817 29 dec. Testament Abraham Pompe van Meerdervoort. Hierin vermeld hij zijn woonplaats; 'wonende binnen de stad Dordrecht op de Wollewevershaven, in mijn woonhuis geteekend **Letter B. no. Oud 323, nieuw 306...**'.

1819 – 29 jan. Overlijden Abraham Pompe van Meerdervoort.

Het huis blijft bewoond door **Johanna Onderwater**, zij heeft voor de helft het vruchtgebruik hiervan. In het taxatierapport door kassier **Bastiaan de Kat** staat het huis vermeld als; 'een huis en erf, staande en gelegen binnen de stad Dordrecht op de Wollewevershaven, geteekend **B no. 323 en 306** belend het huis van **Jacob Hendrik Hoeufft** aan de eene en dat van de Erven de weduwe **Aart van der Kaa** aan de andere zijde'.

1836 – 27 mei. Willem Verhoeven koopt het pand 'belend met het huis van Vrouwe **Johanna Onderwater...** aan de eene en het huis van Karsdorp aan de andere zijde geteekend **B 305, kadaster sectie F numer 7.**

Hij wil een groot gedeelte van het huis afbreken maar er ontstaan bouwkundige problemen. Er wordt een proces verbaal opgemaakt waarin staat '... voor een groot gedeelte te amoveren (afbreken) en daarmede tot op zekere hoogte gevorderd zijnde. Het is gebleken dat het voor het huis van welgemelde Vrouwe nadelig zoude kunnen worden, indien de noordwestelijkste zijmuur van het af te breken huis, staande tegen de zijmuur van het huis van dezelve Vrouwe geheel werd afgebroken.

Vervolgens wordt overeengekomen: 'de noordwestelijke zijmuur van het af te breken huis... zal niet verder mogen werden afgebroken dan die nu is, en wel ter hoogte van twee ellen beneden de onderkant van de lijst van de koepel, staande achter het huis van gemelde Vrouwe weduwe, welke zijmuur over de gehele lengte, dat is negentien ellen vijf en vijftig duim en ter dikte van een en halve Dordte steen, ten

eeuwige dage zal moeten blijven...'. Het onderhoud aan de overgebleven, bestaande muur is voor haar en hare erfgenamen rekening en het onderhoud aan de 'gemeen gemaakte muur' vo'r de 'gemeene rekening'. Dit met behoud van het recht om 'dezelve muur te mogen doen balken, zonder echter enige andere verbrekingsen te mogen doen'.

Inmiddels heeft het pand via het in de Franse tijd opgezette kadaster nummer **Sectie F 8** toegewezen gekregen. Zie kadasterkaart.

1837 – 12 febr. Overlijden **Johanna Onderwater**.

1838 – 9 apr. Openbare verkoping van de twee panden: 'Een extraordinaar groot, hecht, sterk en aanzienlijk Dubbeld HEERENHUIS en ERVE, staande en gelegen te Dordrecht, aan de **Wolleweershaven**, belend met het huis van den heer **Jan Noord** aan de eene, en met dat van **Mejufvrouw van der Kaa** aan de andere zijde, geteekend **B 306, kadaster sectie F no 8** en achter strekkende tot aan de Rivier...'. Hetzelve Huis, op een Bordes ingang hebbende, is geheel en al boven den hoogsten rivierstand en alzo

watervrij... groote Keukens. Een beneden en een boven, met twee Rivierpompen en Fornuizen, uitgebreide Wijn- en Provisiekelders en Hout- en Turf-Bergplaatsen, onder het geheele Huis doorlopende, met bijzonderen uitgang...'.
Familie Schouten/Schuiten

1838 – 14 apr. **Huibert Schouten** getrouwd met **Johanna van Efferen** koopt het pand voor f 2900.00.

1845 – 1 sept. **Huibert Schouten** koopt het naastgelegen huis **Wolleweershaven B 305** van **Jan Noord**. 'Een huis en erf staande en gelegen te Dordrecht aan de **Wolleweershaven** geteekend **B 305**, strekkende voor van de straat tot achter aan de rivier, **kadaster sectie F 1029**, huis en erf ter inhoudsgrootte van 90 ellen.

Verklarende de heer verkoper dat zijn principaal het huis heeft doen opbouwen en dat denzelve de eigendom van de grond verkregen heeft van **Willem Verhoeven** bij akte van verkoop en overdracht de 23^e maart 1837 voor notaris Stephanus van Dorsser verleden en kadastraal overgeschreven in **deel 119/47**.

Het huis wordt verhuurd aan **Mijndert Schotman**.

1880 – 21 juli. Overlijden **Huibert Schouten**.

In het testament: Onroerende goederen, **nummer één**: Een heerenhuis en erf te Dordrecht aan de **Wolleweershaven** geteekend **B 306, kadaster sectie F 8, groot twee aren 56 centiaren**. In eigen gebruik geweest.

Nummer twee: Een huis en erf met tuintje te Dordrecht aan de **Wolleweershaven, naast vorig perceel** en strekkende tot de rivier, geteekend **B 305c, kadaster sectie F nummer 1029, groot 90 centiaren**.

Verhuurd aan de heer **E.M. Chevalier**.

1880 – 22 dec. Openbare verkoop, in de advertentie: 'Een aanzienlijk dubbel Heerenhuis en erf en van een huis en erf met tuintje te Dordrecht, als:

No. 1. Een bijzonder hecht, sterk en in den besten staat onderhouden **dubbel HEERENHUIS en ERF**, aan de **Wolleweershaven**, en strekkende tot de rivier, get. **B 306, groot 2 a. 56 c**.

Hierna volgt een opsomming van vaste delen w.o... 'alsmede groote open plaats of plat aan de rivier; ter rechterzijde; fraai gestukadoorde voorkamer (de zoogenaamde Chinesche kamer)... in het uitgestrekte Onderhuis bevinden zich; zeer groote Keuken en met gemesteld Fornois, Aanrechtbank, veel kasten en Rivierwaterpomp; uimuntenden Wijnkelder met gemetselde hokken: Provisiekelder; alsmede Bergplaatsen voor steenkolen, turf en andere brandstoffen...'.

Het perceel nummer één kan niet eerder dan april 1881 worden aanvaard en perceel nummer twee is verhuurd aan de heer **E.M. Chevalier**. De koper zal deze huur gestand moeten doen. Beide panden worden verkocht aan (mede-eigenaar voor een vierde gedeelte) **Dirk Schouten Huibertsz.** Zoon van **Huibert Schouten** en **Johanna van Efferen**:
Nummer één: een **dubbel Heerenhuis** en erf aan de **Wolleweershaven** en strekkende tot aan de rivier, geteekend **B 306** bij het kadaster bekend onder **sectie F 8** en volgens hetzelfde **groot twee aren 56 centiaren**.
Nummer twee: een **huis en erf met tuintje** aan de **Wolleweershaven naast vorig perceel** en strekkende tot aan de rivier geteekend **B 305c, kadaster sectie F 1029**. Verhuurd aan de heer **E.M. Chevalier** tot 1 oktober voor f 350,00 's jaars.

De nummering van de Woningen veranderd in 'Het pand waarin Schouten woont geteekend **B 306 wijzigt in Wolwevershaven 17** en het **belendende pand B 305c in Wolwevershaven 15**.

1891 – 24 nov. Overlijden **Dirk Schouten Huibertszoon**.

1892 – 3 febr. Openbare verkoop van beide huizen aan mevrouw **Geertuida Agatha Sigmond** voor f 15.700,00. **Kadastraal** overgeschreven in **deel 458/71**. Zij verhuurt het pand aan haar broer notaris **Marinus Cornelis Sigmond**.

Familie Sigmond

1902 – 24 apr. Verzoek tot verbouwen aan bouw- en woningtoezicht van het belendend perceel dan genummerd **Wolwevershaven 15**. Hij wenst zijn huidige keuken af te breken en daarvoor in de plaats een nieuwe te maken. Toestemming wordt verleend.

1904 1 okt. Overlijden notaris **Marinus Cornelis Sigmond** in de woning **Wolwevershaven 17**.

1905 – 7 okt. Via een onderhandse akte verkoopt **Geertuida Agatha Sigmond** aan haar neef **Arie Sigmond** getrouwd met Christina Anthonia 't Hooft: 'Een huis en erf aan de **Wolwevershaven 17**, **kadaster sectie F 8, groot 2 aren 56 centiairen**,

Alsmede een huis en erf aan de **Wolwevershaven 15, kadaster sectie F 1029, groot 90 centairen**. Totale verkoopprijs f 10.000,--

1912 – 13 mei. Bouw- en woningtoezicht aan Sigmond; 'Ten gevolge van het afbreken van het pand **Wolwevershaven no. 13** is dezerzijds geconstateerd kunnen worden, dat de voorgevel van het naastgelegen **pand no. 15** belangrijk is afgeweken van den zijmuur en dat er nimmer eenig verband tusschen deze twee muren moet hebben bestaan. Naar ik werd ingelicht behoort laatsgenoemde pand aan U in eigendom, waarom ik zoo vrij ben U in overweging te geven om, nu daartoe de gelegenheid is geopend, onmiddellijk de noodige voorzieningen te treffen, door namelijk een **drietal ankers op doelmatige wijze te doen aanbrengen en de scheuren in verband dicht te werken**.

1917: aanbrengen elektrisch licht installatie in woning **Wolwevershaven 17**.

1920 wijziging Wolwevershaven nummer 17 in nummer 7.

1930 – 28 sept. Overlijden notaris **Arie Sigmond**.

In de nalatenschap: twee huizen met erf en tuin te Dordrecht staande en gelegen aan de **Wolwevershaven nummers 6 en 7, kadaster sectie F 1029 en F 8, tezamen groot 3 aren en 46 centiairen**. **Christina Sigmond** maakt bezwaar tegen het plaatsen van **Wolwevershaven 7** op de monumentenlijst. Eén van de argumenten betreft de gevel. Volgens het boekwerk "Oude gebouwen te Dordrecht" onder Nr. 529 ten aanzien van dit pand staat: dubbel heerenhuis met onbeduidenden gevel". De gemeente vindt echter dat het pand met zijn burenummers 6 en 8 een aantrekkelijk geheel vormt. Uiteindelijk wordt het pand van de monumentenlijst afgevoerd.

1944 – 13 sept. Overlijden **Christina Anthonia 't Hooft, weduwe Arie Sigmond**.

In de nalatenschap:

1 – een huis met erf staande en gelegen aan de **Wolwevershaven nummer 7, kadaster sectie F 8 groot 256 centiairen**.

2 – een huis en erf en tuin aan de **Wolwevershaven 6, sectie F 1029 groot 90 centiairen**.

De onroerende goederen worden toebedeeld aan notaris **Petrus Jacobus Sigmond**.

1951 – 30 apr. Overlijden **Petrus Jacobus Sigmond**.

1951 – 2 nov. **Verkoop Wolwevershaven 7** door **weduwe Sigmond – Nahuys** voor f 20.000,00 aan **Cornelis Verdoorn** voor de helft en **Leendert de Lange** en **Abraham Machiel de Lange**, voor hun voornoemde vennootschap onder firma **Gerard Mauritz**, de wederhelft. Kadastrale overschrijving **Petrus Jacobus Sigmond** in deel 1016/84.

Het pand is vrij van huur en geheel ontruimd.

1952 – 30 mei Het belende pand **Wolwevershaven** wordt door **weduwe Sigmond – Nahuys** verkocht aan **C. Verdoorn** en **L.A.M. de Lange**.

Het pand op nummer 9 tezamen met het pand op nummer 7 wordt door zowel Gerard Mauritz als Verdoorn's Zand & Grindhandel gebruikt als kantoor. Er wordt een **doorgang tussen de twee woningen gemaakt**, zodat men gemakkelijk binnendoor van het ene naar het andere pand kan.

De bovenverdieping van nummer 9 wordt bewoond door de procuratiehouder van Verdoorn, de heer **Evert Groen**.

In die tijd stonden de kade en de kelder regelmatig onder water wegens de toen nog soms vrij hoge waterstanden op de rivieren. Het een en ander had tot gevolg dat op een gegeven moment de **zware marmeren platen in de gang van nummer 9 door de houten balkenvloer zakten, omdat de balken hiervan weggerot waren**. Dit was voor de vennoten van Gerard Mauritz en Verdoorn de aanleiding om het pand te gaan verruilen voor het pand aan de Boomstraat 35.

1959 – 25 febr. Overlijden **Leendert de Lange**.

Notaris namens de heer **Abraham Machiel de Lange** verklaart; 'Het vastgoed, kadastraal bekend gemeente Dordrecht **sectie F nummer 8, groot 2,56 are en sectie F 1029, huis en erf groot 0,90 are** staat ten name van de commanditaire vennootschap **Gerard Mauritz** gevestigd te Dordrecht en wel voor de onverdeelde helft.

1963 – febr. Vernieuwing landhoofden Wolwevershaven.

1963 21 okt. **Abraham Machiel de Lange** en **Cornelis Verdoorn** ter ene zijde en **Pieter Leendert Kooiman** ter andere zijde verkopen:

Het magazijn met erf en bovenwoning, staande en gelegen aan de **Wolwevershaven 1 en 2, kadaster sectie F 2214, groot 5 are 24 ca.**

1966 – 17 nov. Beide firmanten verkopen aan **Laurentius Louis Akkermans** het belende woonhuis met erf en tuin, staande en gelegen aan de **Wolwevershaven 8, kadastraal sectie F 1029**, welk pand is aangewezen als beschermd monument als bedoeld in de monumentenwet.

1967 – 17 mrt. Het zand- en grindbedrijf Verdoorn & Mauritz verhuist naar de Merwekade en verkoopt aan **Professor W.A. Bos** voor f 65.00,-- 'Het pand met erf en verder aanbehoren staande en gelegen aan de **Wolwevershaven 9 te Dordrecht, kadastraal sectie F 8, groot 2 aren 36 ca.**

Familie Bos

In het rapport over de bewonersgeschiedenis door Ageneta Balm is in haar bijlage het complete bestek van de grote restauratie van 1970 opgenomen.

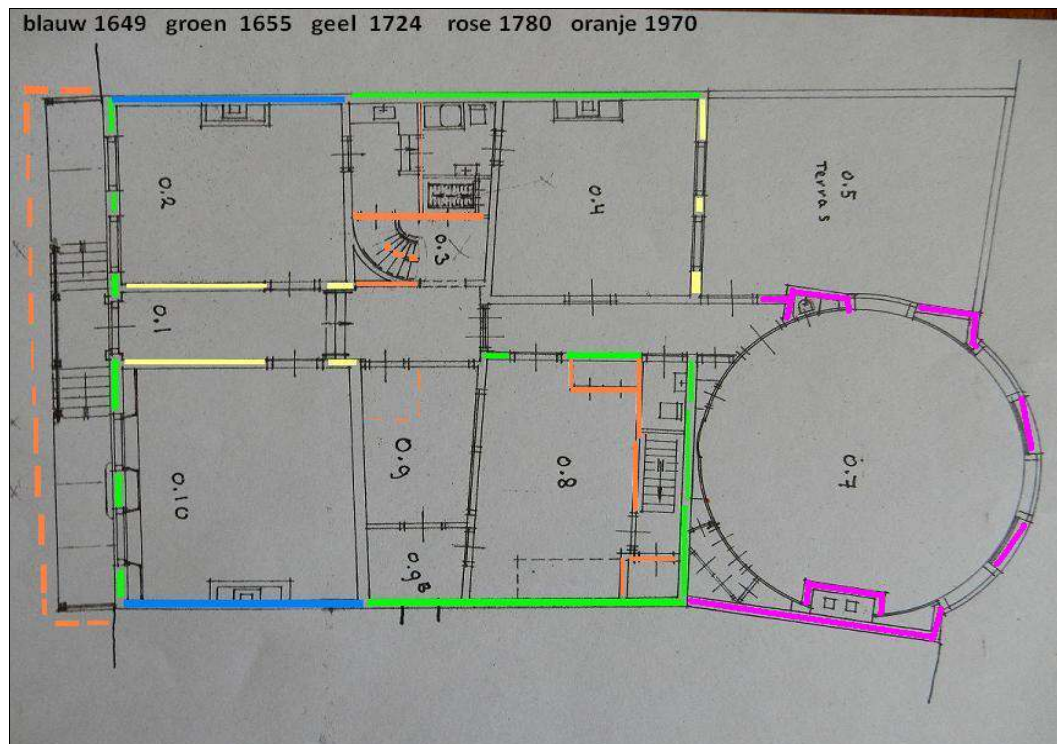
Familie Gooshouwer

2000 Kleurenonderzoek en de gevonden kleurstellingen teruggebracht. Er zijn verder geen bouwkundige aanpassingen uitgevoerd.

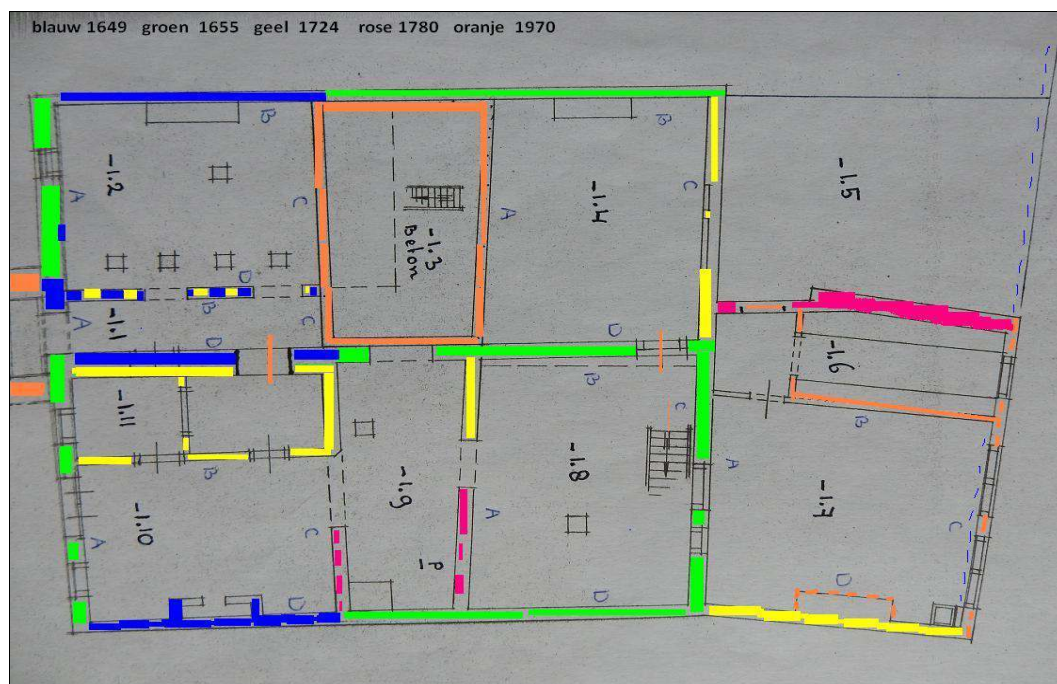


Duimgeheng in natuursteen blokje (scharnier)

Plattegronden met bouwfasen



begane grond



kelder

Eerste verdieping en kap is in zijn geheel uit 1724.

Samenvatting en conclusie

Bij de start van ons onderzoek was de verwachting dat het eenvoudig was. Het informatie bordje op de gevel gaf de basis informatie – gebouwd in 1649 en samengevoegd in 1733. Ook het bewoners rapport gaf voldoende informatie. Maar al snel kwamen er zoveel sporen en tegenstrijdigheden naar voren dat we even de weg kwijt waren. Het pand was vaker verbouwd dan verwacht. Met de gegevens uit het archief samen en met de voorgevelsporen staat voor ons nu vast dat de huidige indeling van voorgevel en plattegronden in 1724 heeft plaats gevonden. Het metselwerk van het grootste deel van de voorgevel moet uit het midden van de 17^e eeuw stammen.

Het bouwarchief uit 1970 geeft veel informatie maar daar tegenover heeft de restauratie toen veel bouwsporen uitgewist zonder deze vast te leggen. Ook het bewoners rapport bleek een overlap te hebben met pand 8, 7 en 6 welke later en misschien wel tegelijkertijd met de eerste aankoop in 1649 door de familie Trip in eigendom kwamen. Onduidelijkheden zijn er ook nu nog , bijvoorbeeld waar de 1^e voordeur van het rechter deel van het huidige pad heeft gezeten – het deel welke in 1649 is aangekocht. Het kan zijn dat dit deel via het belendende rechter pand (no 8) verbonden was daar dit perceel ook in eigendom van de familie Trip was en nu nog een (dicht gezette) doorgang heeft.

Ook is onduidelijk waarom het pand naar achter toe hogere vloeren heeft (in de kelder en op begane grond). Verder is er nog geen verklaring gevonden waarom de rechter zijmuur aan de achterzijde bij de Maaskamer een knik heeft. Wij zijn ons er van bewust dat er nog enige onderdelen onduidelijk zijn, maar daartegenover hebben er door dit onderzoek tal van bevindingen een plaats gekregen.

UIT

